

Aco Jerant

TEBE ČASTIMO, TVOJI POGUMNI MORNARJI

Ob 500-letnici Marijinih prikazanj v Strunjanu

Ljubljana - Strunjan

Brat Francišek - Župnija Marijinega prikazanja

2012

TEBE ČASTIMO, TVOJI POGUMNI MORNARJI

Ob 500-letnici Marijinih prikazanj v Strunjanu
Elektronska izdaja

Uredil: p. Niko Žvokelj OFM

Fotografije: br. Miran Špelič OFM
Oblikovanje in prelom: Tina Bruno

Izdala in založila: Založba Brat Frančišek
Prešernov trg 4,
1000 Ljubljana

Za založbo: br. Miran Špelič OFM

<http://franciskani.si/zbv/>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-5-312.47(0.034.2)
726:27-523.42(497.4Strunjan)(0.034.2)

JERANT, Frančišek

Tebe častimo, tvoji pogumni mornarji [Elektronski vir] : ob
500-letnici Marijinih prikazanj v Strunjanu / Aco Jerant ;
fotografije Miran Špelič. - El. knjiga. - Ljubljana : Brat
Frančišek, 2012

Način dostopa (URL): <http://zupnija-strunjan.si/smarnice-2012.pdf>

ISBN 978-961-6873-07-9 (pdf)

261430272

Uvod

Verniki smo odgovorni za Božja svetišča in zanje bi morali skrbeti z vso resnostjo in predanostjo. Njihova notranja oprema in poslikave nam govorijo o času, v katerem so nastale. V njihovi notranjosti je pogosto zapisana zgodovina nekega obdobja, usode številnih posameznikov, prizadevnost graditeljev za lepoto in ubranost oblik. Številni graditelji in umetniki so uporabili svoje številne talente, da bi ustvarili stavbo, ki bo vredno bivališče Boga Najsvetejšega. Hoteli so ustvariti sveti prostor, ki bo vsakega obiskovalca prešinil, da bo v srcu začutil besede sv. Frančiška Asiškega:

*»Najvišji, vsemogočni, dobri Gospod,
tebi hvala, slava in čast
in ves blagoslov.*

*Tebi, najvišjemu, edinemu pristoji
in nihče ni vreden tebe imenovati.«*

Naši očetje so nam zaupali dragoceno dediščino, ki smo jo dolžni varovati, ohranjati in zapustiti svojim naslednikom. V preteklosti je bilo mnogo primerov, ko si-

novom ni uspelo ohraniti dediščine očetov. Številne cerkve so skozi stoletja propadle, ker jih ni nihče vzdrževal, ali pa so bile porušene kot znamenje Njega, ki so mu nasprotovali. Na teh krajih bi lahko danes kristjani žalovali in objokovali usodo Božjega svetišča, kot to počnejo Judje v Jeruzalemu ob zidu porušenega templja. Veliko cerkva široko po naši domovini je lepo obnovljenih in vzdrževanih. Nemalo je tudi takšnih, ki še čakajo na potrebno prenovo, vendar za drage posege v dotrajane stene ni dovolj denarja. Mogoče v mnogih primerih ni človeka, ki bi se zanje zavzel.

Tako se je dogajalo tudi daljnega leta 1512 s cerkvijo Marijinega imena v Strunjanu. Bila je nujno potrebna obnove, vendar ni bilo nikogar, ki bi se zavzel zanjo. Zato je to nalogo nase vzela Božja Mati Marija. Letos mineva 500 let od tistega daljnega leta 1512, ko se je dvema preprostima možema, stražarjema vinogradov, prikazala Božja Mati pred močno dotrajano cerkvijo. Zato se ta cerkev danes imenuje Cerkev Marijinega prikazanja.

Marija, naša Mati

Bog je tisti, ki vedno naredi prvi korak do človeka. Bog je tisti, ki ne čaka, pač pa človeka nagovarja, spodbuja in mu pomaga. To lahko zelo jasno razberemo iz celotnega Svetega pisma. Bog je ustvaril človeka in mu podaril življenje. Od njega ob tem ni zahteval nobenega povračila. Edino, kar je od njega pričakoval, je bilo, da bi človek živel v zvesti povezanosti z njim. Toda človek tega pričakovanja ni izpolnil v celoti. Ko sta se Adam in Eva skrila pred njim, je bil Bog tisti, ki je prišel in ju iskal. Bog je bil tisti, ki je izvolil izraelsko ljudstvo, ga izpeljal iz Egipta in z njim sklenil zavezo. Štirideset let ga je vodil skozi puščavo, ga reševal v težavah, mu dal postavo in ga srečno pripeljal v obljubljeni deželo. Za to ni pričakoval nobenega plačila. Izraelci naj bi se le držali zaveze, ki jo je sklenil z njimi in v katero so privolili. Vedno znova jih je reševal iz težav in nadlog, od njih pa zahteval le zvestobo. Vendar jim to ni vedno uspevalo.

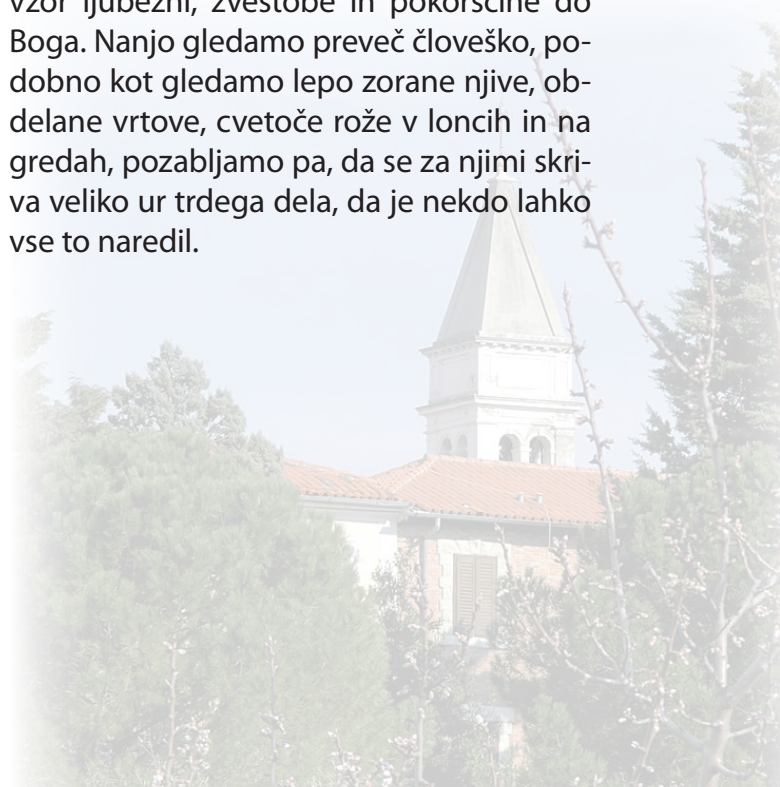
Bog je poslal Sina, ki je oznanjal veselo novico. Odrešil nas je in nam dal vse možnosti, da se zveličamo, le radi naj bi imeli Njega in ljudi okoli sebe. Preden je poslal svojega Sina na svet, je ponovno storil prvi korak. Izbral si je Marijo in jo obvaroval izvirnega greha. Prejela je dar izredne čistosti in bila tako izbrana kot najbolj pobožanstveno izmed vseh ustvarjenih bitij. Marija je bila povabljena k odrešenjskemu sodelovanju. Pri tem je ostala njena svoboda nedotaknjena. Marija se je svobodno odločila za sodelovanje z Bogom in se pustila vključiti v Božji odrešenjski načrt. Z ljubeznijo je odgovorila na Božjo ljubezen in s pokorščino na Božjo prošnjo.

Zato je Marija skozi vso zgodovino krščanstva nekaj posebnega, poseben zgled in vzor vsem kristjanom. Za njen »zgodí se« je bilo potrebnega dosti poguma. Bila je zaročena z Jožefom. Imela sta izdelane

načrte za prihodnost, ki niso vključevali sodelovanja pri Božjih načrtih. Njeni starši in sorodniki so pričakovali, da se bo držala dane obljube ob zaroki z Jožefom. Ko je Marija izgovorila svoj »zgodí se«, je vedela, da se s to odločitvijo odreka svojim načrtom. Vedela je, da ji morda ljudje, zlasti zaročenec Jožef, ne bodo verjeli in je ne bodo razumeli. Vedela je tudi, da bi se s tem lahko osramotila pred ljudmi, ki ji ne bi verjeli.

Ni se ustrašila mnenja ljudi, ker ji je bila Božja volja pomembnejša. Bila je pripravljena sprejeti posledice svoje odločitve. Ob tej odločitvi je bila podobna Noetu, ki je na Božjo besedo začel graditi barko, čeprav so se mu vsi posmehovali. Bila je podobna Abrahamu, ki je bil pripravljen žrtvovati svojega edinega sina Izaka, čeprav bi se s tem odpovedal potomcem. Bila je podobna Mojzesu, ki se je vrnil v Egipt, čeprav je tam veljal za morilca. In njej so podobni številni svetniki in svetnice, mučenci in mučenke, ki jih bomo srečali v tem Mariji posvečenem mesecu. Zaupali so v Božjo obljubo in v Božje zagotovilo, da je Oče in Stvarnik tisti, ki ima zadnjo besedo.

Občudujemo Marijo, ki je Božja mati. Premalo pa v njej vidimo svetnico, ki je naš vzor ljubezni, zvestobe in pokorščine do Boga. Nanjo gledamo preveč človeško, podobno kot gledamo lepo zorane njive, obdelane vrtove, cvetoče rože v loncih in na gredah, pozabljamo pa, da se za njimi skriva veliko ur trdega dela, da je nekdo lahko vse to naredil.

Slovenci častimo Marijo že stoletja

*Od daleč smo prišli
k nebeški Materi,
ubogi romarji
potrebni pomoči.*

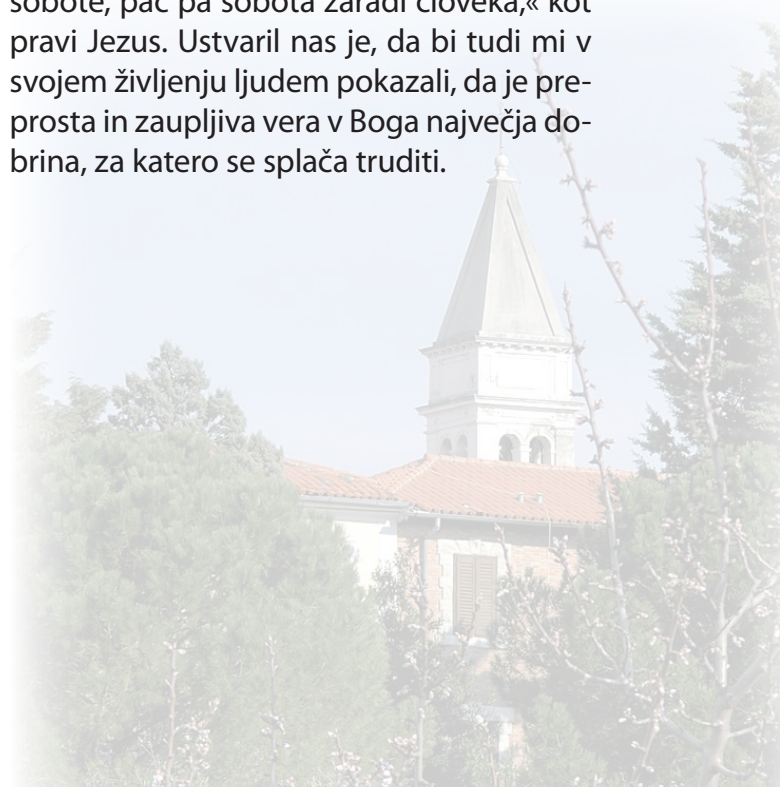
Tako se glasi romarska pesem, ki jo prepevajo romarji v cerkvi Marijinega prikazanja v Strunjanu. Slovenci že od nekdaj radi romamo v Marijine cerkve, ne glede na pot, ki jo je treba prehoditi. Ali ste se kdaj vprašali, koliko let Slovenci častimo Božjo Mater Marijo? Odgovor je preprost: stoletja. Ko je prišlo v naše kraje krščanstvo, je z njim prišlo tudi čaščenje Božje Matere. Res je, da v Svetem pismu Marija ni pogosto omenjena, vendar je tudi tistih nekaj stavkov dovolj, da nam je zgled preproste in močne vere. Čeprav ni vsega razumela, je bilo njeno zaupanje v Boga dovolj močno, da je bila pripravljena sprejeti nalogo Božjega materinstva, ki ji je bila zaupana.

Naši predniki so se v teh krajih naselili v 6. stoletju. O njihovem poganskem verovanju ni veliko znanega. V poročilu iz 6. stoletja je zapisano, da so verovali v enega boga, stvaritelja bliska, za katerega so verjeli, da je edini gospodar vesoljstva. Poleg tega so verovali v rečna božanstva in vile. Verovali pa so tudi v posmrtno življenje. Že dve stoletji po svojem prihodu v nove kraje so sprejeli krščansko vero, ki so jim jo označili pogumni misijonarji.

Marija, preprosto dekle iz Nazareta, je nagovorila številne ljudi iz vrst slovenskega naroda, da so njej v čast postavili veliko cerkva. Prepoznavno znamenje naše domovine je, da je skoraj nemogoče pogledati v katero koli smer in ob tem ne opaziti vsaj ene cerkve, ki z vrha hriba vsem ljudem naokrog oznanja, da tod živijo verni ljudje. Pa ne le to. Veren kristjan se trudi izpolnjevati zapoved ljubezni do Boga in svojega bližnjega. Zato cerkve, ki kraljujejo na šte-

vilnih hribih, vsem naokoli sporočajo, da v teh krajih živijo dobri, plemeniti in zaupanja vredni ljudje. Pisatelj Charles Nodier, ki je bil med Napoleonovo zasedbo v naših krajih, je leta 1813 zapisal: »Bilo je to ljudstvo brez morilcev, brez tatov, brez slabih ljudi ... Bil je narod, ki smo ga morali skoraj učiti rabiti ključavnico ali zapahe ... sploh najboljša družba dobrih ljudi, ki jih je Bog poslal na zemljo; med njimi bi želel umreti.« Danes ta pisatelj verjetno ne bi več zapisal teh besed. Prevelik vpliv tujih ljudstev in številni boleči dogodki v naši preteklosti so povzročili, da smo postali preveč previdni, nezaupljivi in vase zaprti.

Hvala Bogu, pa smo Slovenci še vedno iskreni in zvesti častilci Matere Božje. Zato smo se pred leti ponovno izročili v njeno varstvo. To dokazujejo tudi romarji, ki vsako leto obiščejo njena svetišča široko po naši domovini. Marija je naša pomočnica in naša priprošnjica. Marijina zaupljiva vera je še vedno naš kažipot. Sporoča nam, da je vse minljivo v resnici nepomembno. Kar šteje, je večni načrt, ki ga ima nebeški Oče z nami in za nas. Ni nas ustvaril, da bi se pehali za zemeljskimi dobrinami in se zaradi njih komurkoli klanjali. »Ni človek zaradi sobote, pač pa sobota zaradi človeka,« kot pravi Jezus. Ustvaril nas je, da bi tudi mi v svojem življenju ljudem pokazali, da je preprosta in zaupljiva vera v Boga največja dobrina, za katero se splača truditi.

Preskušani Slovenci v Istri

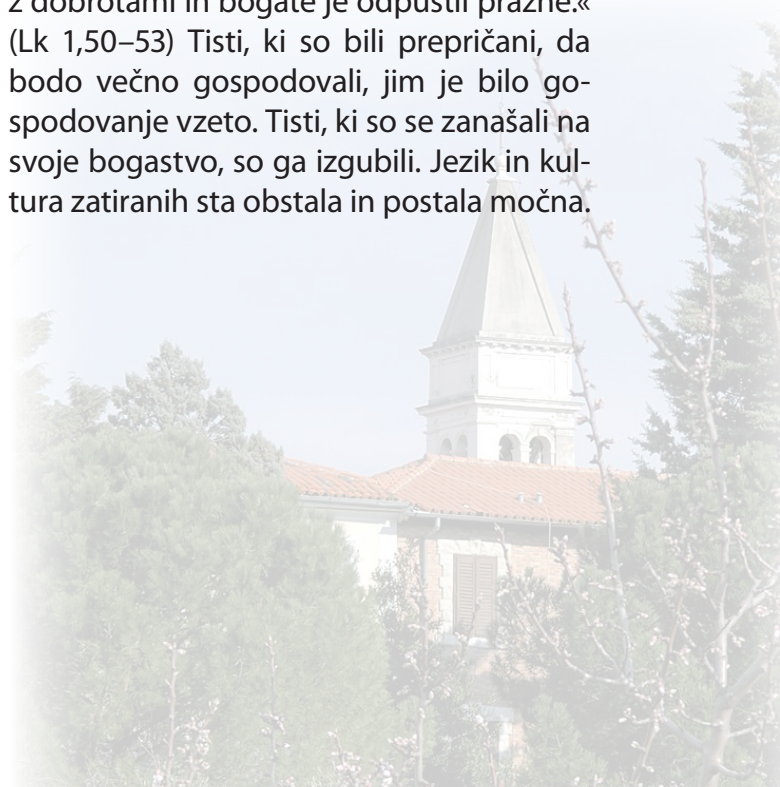
V primorskih krajih so bili Slovenci dolgo obdobje preizkušani in njihov jezik zatiran. Veliko jih je bilo, ki so morali veliko pretrpeti zaradi zvestobe maternemu jeziku. Vendar so bili pripravljeni na žrtev, kajti kot je mati samo ena, tako je tudi materni jezik samo eden. Tega mora človek ohranjati, negovati in ljubiti. Ko danes gledamo ta minula leta, bi lahko rekli s svetopisemskim pisateljem: »Tako te je poniževal in preizkušal, da bi ti potem izkazoval dobrote.« (5 Mz 8,16)

V 6. stoletju so Istro zasedli Bizantinci in za njimi Franki. Skoraj do 13. stoletja so v Istri gospodovali oglejski patriarhi, za njimi Beneška republika, habsburška Avstrija, po prvi svetovni vojni Italija in po drugi svetovni vojni komunistična Jugoslavija. Nihče od teh si ni zadal za cilj, da bo skrbel in spodbujal slovenski jezik. Fašisti so si med prvo in drugo vojno zadali nalogo, da ga bodo izkoreninili. Že od začetka so se zaradi živahnega pomorstva in z njim povezanega trgovanja v mesta naseljevali številni tujci, ki so krojili usodo ljudi na tem območju. V svojih rokah so namreč imeli denar in oblast, ki so ju večali s tem, da so izkoriščali male ljudi. Preprosti ljudje, Slovenci, so živeli na podeželju in se preživljali z delom svojih rok. Italijanska gospoda jih je imela za manj vredne, njihov jezik pa jim je bil trn v peti in zato prepovedan tako v cerkvi kot tudi v javnem življenju. Mnogi so si močno prizadevali, da bi žlahtno slovensko govorico izkoreninili in na ta način italijanizirali celotno območje Slovenskega primorja. Ni jim uspelo!

To je bilo lažje reči kot storiti. Slovenski človek je obenem zvest človek. Tako kot so naši predniki ostali zvesti Bogu in čaščenju Matere Božje, tako so ostajali zvesti tudi svojemu jeziku. Čeprav je bil ta v cerkvi in na uradih prepovedan, je živel po domovih in na družabnih vaških srečanjih. Mnogi so po svojih domovih skrivali slovenske

knjige. Ljudje so molili in prepevali v svojem maternem jeziku. To se ni dogajalo v neki davni preteklosti. Ne, to se je dogajalo še pred nekaj desetletji. Letos obhajamo 500-letnico Marijinega prikazanja v Strunjanu. Pred sto leti, ko so obhajali 400-letnico prikazanja, je nastal zapis: »Na žalost pa vas moram spomniti, da je bilo to praznovanje omadeževano zaradi tega, ker so romarji, ne da bi duhovščina za to prej vedela, sodelovali v liturgičnih obredih s petjem v prepovedanem jeziku.« Ta prepovedani jezik je bila slovenščina. Istra je spadala pod Avstrijo, ki je podpirala Italijane na škodo Slovencev. Vendar pa ta zapis lepo pove, da so naši predniki že od nekdaj častili Boga v svojem jeziku.

Trpljenje naših mater in očetov zaradi zvestobe svojemu jeziku je stvar preteklosti. Danes v cerkvah slovenskega dela Istre odmevata slovenska pesem in molitev. Pa ne le na podeželju, pač pa tudi v mestih. Zato lahko danes upravičeno vzdikljemo z Marijo: »Iz roda v rod skazuje svoje usmiljenje vsem, ki mu zvesto služijo. Dvignil je svojo močno roko, razkropil je vse, ki so napuhnjenih misli. Mogočne je vrgel s prestola in povešal je nizke. Lačne je napolnil z dobrotami in bogate je odpustil prazne.« (Lk 1,50–53) Tisti, ki so bili prepričani, da bodo večno gospodovali, jim je bilo gospodovanje vzeto. Tisti, ki so se zanašali na svoje bogastvo, so ga izgubili. Jezik in kultura zatiranih sta obstala in postala močna.

Trpeli so tudi Italijani

Človek je človeku do sedaj povzročil ogromno trpljenja. Človek je skozi zgodovino sočloveka zatiral in preganjal na vse mogoče načine. S tem je bilo povzročenih nič koliko krivic, ki jih ne bo nihče popravil, bolečih izgub in pretočenih solza. Vse to v imenu parol, ki jih je izumil človek v nekem trenutku v prepričanju, da bodo preživele. Vse te parole je že davno prekril prah pozabe. Ostale pa so nikoli zaceljene rane in nikoli posušene solze.

Trpljenje italijanskih prebivalcev v slovenski Istri se je začelo že v času druge svetovne vojne, ob kapitulaciji Italije. Takrat so se začeli izseljevati tisti, ki so se na področju Istre naselili med obema vojnoma. Ustrašili so se za svoje življenje in življenje svojih družin. Zato so zapustili svoja ognjišča in se kljub nevarnostim, ki jih je s seboj prinašalo to potovanje, odpravili v Italijo. Ob grmenju topov in pokanju pušk so se odločili, da bodo postali begunci. Odšli so z domov, oboroženi le z vero v Božje varstvo. Veliko se jih je še zadnjič priporočilo strunjanski Materi Božji in stopilo na pot.

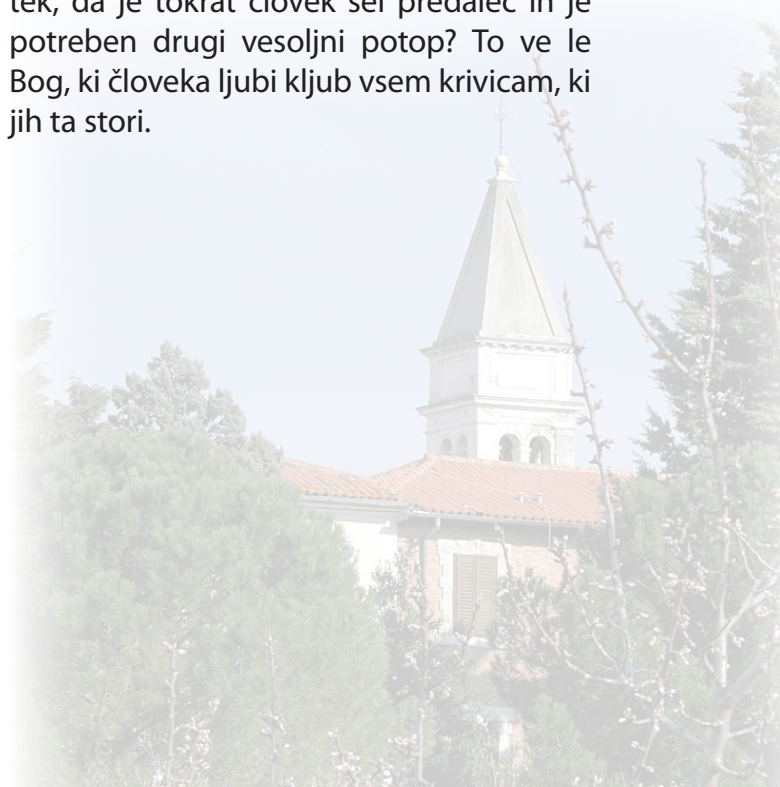
Drugi del trpljenja italijanskega ljudstva v Istri in Dalmaciji je prinesel konec druge vojne. Mnogi so slavili zmago, donele so bojne pesmi in visoko vihrale zastave. Bili pa so mnogi, ki jim konec vojne ni prinesel svobode, pač pa le še večji strah. Niso vedeli, kaj jim bo prinesel jutrišnji dan. Osvoboditelji so se krvavo maščevali tudi nad nedolžnimi ljudmi. Pijani od zmage niso poznali milosti ali usmiljenja. V svoji maščevalnosti so izpraznili marsikatero ognjišče. Mnogi so odšli prostovoljno in zapustili istrska mesta, ki so jim pomenila dom. Strunjanska Marija je zopet poslušala prošnje beguncev, ki so se ji priporočali, da bi srečno prispeli do cilja. Varovala jih je na nevarni poti v negotovo prihodnost.

Jezus je trikrat padel pod križem. Tako

se je tudi za italijansko prebivalstvo kmalu začel še tretji eksodus. Izraelci so se iz suženjstva v Egiptu pod Mojzesovim vodstvom podali v svobodo, proti obljubljeni deželi. Italijanski prebivalci se niso odpravili proti obljubljeni deželi. Zapustili so svoje domove, ker jih je bilo strah. Sredi petdesetih let je bilo ukinjeno Svobodno tržaško ozemlje. Državne meje so bile načrtane. Postalo je jasno, da bosta Dalmacija in Istra postali del novo nastale Jugoslavije. V tej Jugoslaviji so vladali komunisti, ki jim maščevanje ni bilo tuje in so bili vajeni pobijanja ljudi. Takoj po vojni so polnili brezna s trupli ljudi, ki so jih pobili.

Tudi tokrat je Marija v Strunjanu varovala številne družine, ki so zapuščale svoje domove in se odpravile proti meji. S prošnjo na ustnicah in vero v srcu so se prepustili Božji previdnosti in Marijinemu varstvu. Kot Izraelci pred nekaj tisoč leti, so se Italijani odpravili iz Dalmacije in Istre proti Italiji.

Če bi človek bil zares človek, ne bi bilo nobenega begunca na svetu. Ali je bilo v takšnih primerih Bogu kdaj žal, da je ustvaril človeka in mu vdihnil svojega Duha? Ali se je kdaj pokesal? Ali ga je prevzel občutek, da je tokrat človek šel predaleč in je potreben drugi vesoljni potop? To ve le Bog, ki človeka ljubi kljub vsem krivicam, ki jih ta stori.

Sv. Benedikt, zavetnik Evrope

Sv. Benedikt je po svojih menihih in sestrah benediktinkah močno povezan s strunjansko cerkvico. Svetega Benedikta, začetnika zahodnega menišтва, je papež Pavel VI. 24. oktobra 1964 razglasil za prvega zavetnika Evrope, ker je »s križem, knjigo in plugom prinesel krščanski napredek narodom, razkropljenim od Sredozemskega morja do Skandinavije, od Irske do prostranih nižin Poljske«. Poljak Janez Pavel II., prvi slovanski papež, je leta 1980, ob 1500-letnici rojstva sv. Benedikta, dejal, da je bila Evropa na novo rojena ob propadu velikega rimskega imperija. »Ko se je porajala na njegovih kulturnih temeljih, je po zaslugi benediktinskega duha iz tistega izročila povzela in v dediščino evropske in vesoljne kulture utelesila vse tisto, kar bi se sicer izgubilo.«

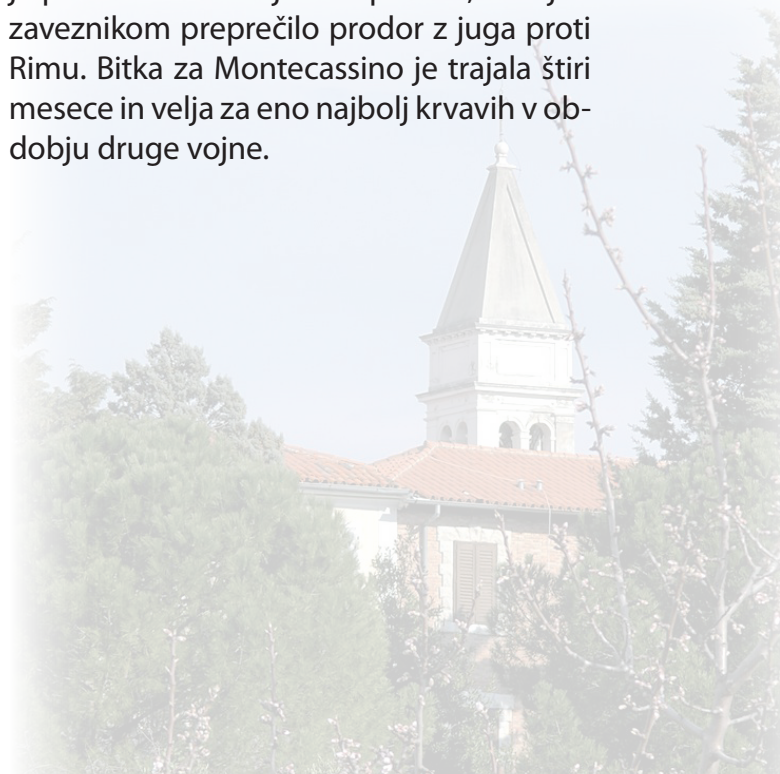
Redovna pravila, ki jih je sestavil sveti Benedikt in jih imenujejo »evangelij, presajen v resnično življenje,« je mogoče povzeti v treh besedah: »Ora et labora!« Moli in delaj! Skladno povezovanje dela in molitve je ideal krščanskega prizadevanja za popolnost ali izpolnjevanje božje volje.

Papež Gregor Veliki, ki je sestavil življenjepis sv. Benedikta v obliki pogovora z namišljenim diakonom Petrom, pove, da se je Benedikt rodil v plemeniti družini v Nursiji – to je današnje mestece Norcia v Umbriji –, in sicer okoli leta 480. O njegovi družini vemo le to, da je imel sestro dvojčico Sholastiko, ki je vse življenje hodila po bratovih stopinjah in ga posnemala tudi v svetništvu. Njen god obhajamo 10. februarja. Starši so Benedikta poslali v Rim, da bi se izpopolnil v pravnih vedah, toda prav kmalu je bil sit Rima in njegove pokvarjenosti. Najprej se je umaknil v bližino mesta Tivoli, kjer si je poiskal družbo enako mislečih. Kmalu za tem se je skril v samotno sotesko reke Aniene, nedaleč od mesta Subiaco, ker

je želel biti popolnoma ločen od sveta. Ob molitvi in premišljevanju Svetega pisma je iskal stik z Bogom ter prodril v globine svoje duše.

Nanj se je obrnila neka redovna skupnost in ga prosila, da bi postal njen voditelj. Redovniki so bili pripravljeni ravnati po njegovih pravilih. Benedikt je hotel biti njihov »oče«, kar pomeni beseda »abbas«, slovensko opat. Čez nekaj časa je izbral najboljše menihe iz dvanajstih samostanov, ki jim je bil opat, in se napotil proti jugu. Ustavil se je pri mestu Casino pri Neaplju, zgrajenem pod visokim gričem. Na vrhu tega griča je zrastel znameniti samostan Montecassino, ki velja za matično hišo benediktinskega reda in v nekem smislu vseh samostanov na krščanskem zahodu.

Stari viri postavljajo začetek Montecassina v leto 529. Ta letnica ima tudi simboličen pomen. Tega leta je namreč bizantinski cesar Justinijan dal zapreti zadnjo pogansko šolo v Atenah. Skupnost na Montecassinu je opat Benedikt vodil vse do svoje smrti leta 547. Samostan je svetil kot luč na svetilniku vere do druge svetovne vojne. V času druge svetovne vojne se je v tem samostanu naselila nemška vojska. Samostan je postal močno vojaško oporišče, ki naj bi zaveznikom preprečilo prodor z juga proti Rimu. Bitka za Montecassino je trajala štiri mesece in velja za eno najbolj krvavih v obdobju druge vojne.

Sv. Bas, priprošnjik mornarjev

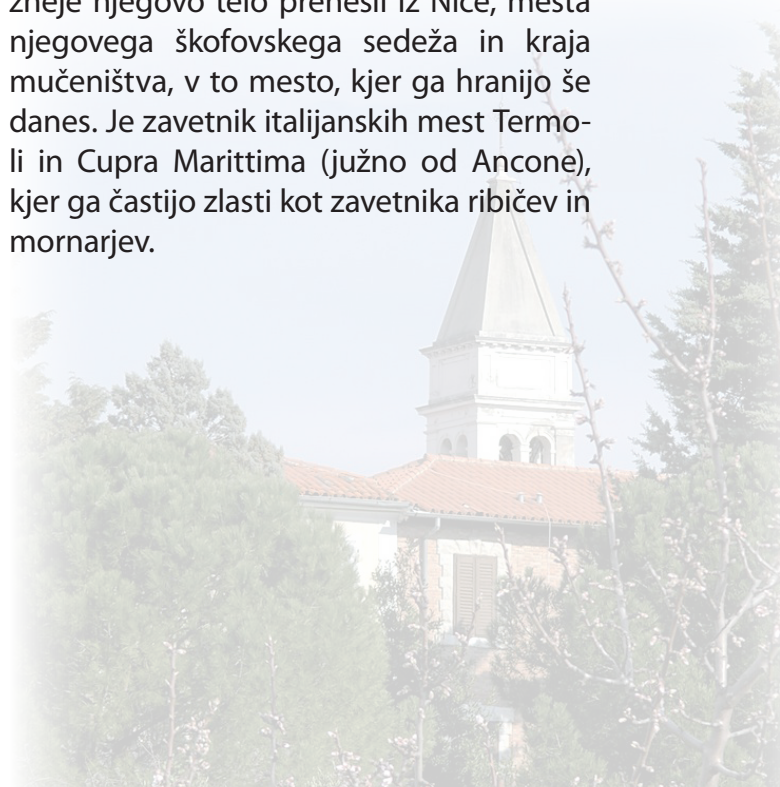
Mučenci imajo v vsej zgodovini Cerkve posebno mesto. So zgled junaškega pričevanja in žrtvovanja. Mučeništvo je največja oblika ljubezni, ki jo premore človek. Tako je sv. Maksimilijan Kolbe mučenec ljubezni. Namesto družinskega očeta je šel prostovoljno v bunker smrti. S tem je izpolnil Jezusove besede: »Nihče nima večje ljubezni kot je ta, da da življenje za svoje prijatelje.« (Jn 15, 13) S temi besedami je Jezus postavil zgled največje ljubezni. Enako pa velja tudi, da nihče nima večje ljubezni, kot je ta, da da življenje za Boga. Zato se kristjani skozi stoletja zgledujemo po zgledih svetnikov, zlasti mučencev. Eden takšnih je tudi sv. Bas, škof in mučenec, ki ni klonil ob strašnem mučenju, pač pa je ohranil vero v Boga, ki je končni plačnik. Zavedal se je Jezusovih besed: »Kdor namreč hoče rešiti svoje življenje, ga bo izgubil; kdor pa izgubi svoje življenje zaradi mene in zaradi evangelija, ga bo rešil.« (Mt 8, 36) Sv. Bas je svoje življenje hote izgubil, da bi ga rešil.

Sv. Bas (italijansko Basso) naj bi bil po neki legendi učenec sv. Petra in sodelavec sv. Timoteja. Umrli je mučeniške smrti v začetku 2. stoletja. Po drugi legendi pa naj bi bil škof v Nici, ki je umrl mučeniške smrti leta 250, v času Decijevega preganjanja kristjanov. Cesar Gaj Avgust Trajan Decij je prvi rimski vladar ilirskega porekla. Rodil se je okoli leta 201. Vstopil je v rimsko vojsko in zaradi svoje sposobnosti hitro napredoval po hierarhični lestvici. Leta 249 je postal rimski cesar. Hotel je obnoviti Rim in rimski imperij na starih temeljih. Zato je kmalu po začetku svojega vladanja začel preganjati kristjane. Škofje so morali darovati cesarju kot bogu. To je bilo seveda nesprejemljivo, zato imamo iz tega obdobja veliko število mučencev.

Po splošno sprejetem prepričanju naj bi bil sv. Bas tisti, ki je prinesel krščanstvo v Cupro Marittimo v prvi polovici 3. stoletja. Nekateri stari življenjepisi svetnikov navajajo, da je sv. Bas, ki je bil sicer škof v Nici, prišel v te kraje z namenom, da bi oznanjal evangelij. Tako kot njegovi rojaki iz Nice, je bil tudi on grškega porekla. Ker je bila med Nico in Cupro Marittimo tesna povezava zaradi trgovine, je prišel spodbujati in utrjevati v krščanski veri grške kristjane, ki so živeli v tem mestu.

To apostolsko potovanje je trajalo v času Decijevega preganjanja kristjanov, ko se je sv. Bas umaknil iz Nice. V življenjepis mučencev lahko preberemo, da je sv. Bas zapustil svoj škofovski sedež, se umaknil iz Nice in prišel v Cupro Marittimo. Pozneje je sam odšel v mesto Cimella, ki leži blizu Nice, in se predstavil rimskemu sodniku. Ta je sledil ukazom svojega cesarja in je od Basa zahteval, da mora darovati rimskemu cesarju kot bogu na zemlji. Tega ni hotel storiti, zato so ga prisilili. Po krutem mučenju je umrl mučeniške smrti in ostal zvest svojemu Stvarniku.

Pridiganje sv. Basa v Cupri Marittimi je verjetno eden izmed razlogov, da so pozneje njegovo telo prenesli iz Nice, mesta njegovega škofovskega sedeža in kraja mučeništva, v to mesto, kjer ga hranijo še danes. Je zavetnik italijanskih mest Termoli in Cupra Marittima (južno od Ancone), kjer ga častijo zlasti kot zavetnika ribičev in mornarjev.

Sv. Nikolaj, svetnik dobrote

Dobrota in radodarnost sta dve krščanski vrlini, ki bi ju morali kristjani v svojem življenju čim bolj razvijati. Svoj temelj pa imata v Božji dobroti in ljubezni. Božja dobrota je neskončna in ljudje smo je deležni vsak dan znova. Zato je apostol Pavel naročal kristjanom v Filipih: »Vaša dobrota bodi znana vsem ljudem« (Flp 4, 5). Ta krščanska dobrota se mora odražati v naših odnosih do soljudi, v naših dobrih delih in tudi v naših dobrih mislih. Zgled takšne krščanske dobrote in dobrodelnosti je sv. Nikolaj oziroma sv. Miklavž.

Prvi datum, ki si ga mnogi otroci najprej zapomnijo poleg svojega rojstnega dne, je 6. december, god sv. Miklavža, kakor pravimo sv. Nikolaju. Sv. Nikolaj je bil v 4. stoletju škof v mestu Mira v Mali Aziji. To je današnje mesto Demre v Turčiji. Kako je ta škof postal tak prijatelj otroški src? Zgodovinskih podatkov iz njegovega življenja ni veliko. Največ nam o njem povedo simpatične legende. Trdno je dejstvo, da je bil Nikolaj škof v Miri, kjer je v visoki starosti umrl okoli leta 350, potem ko se je z drugimi škofi udeležil koncila v Niceji leta 325. Pobožnim staršem se je rodil, potem ko sta bila že dolgo poročena in sta izgubila upanje na potomce. Bila sta dobra in usmiljena človeka, odprta za reveže. Sin Nikolaj – njegovo ime pomeni »zmaga ljudstva« – ju je v tem posnemal. Ko sta mu starša zapustila lepo premoženje, ga je razdelil med reveže, sam pa je postal redovnik. Ko je v Miri umrl škof, so se verniki po goreči molitvi odločili: tisti duhovnik, ki bo naslednje jutro prvi stopil v cerkev, naj bo novi škof. To je bil Nikolaj.

Svojim vernikom je hotel biti v vsem zgled, zlasti v dobrodelnosti. Ko je nastopil škofovsko službo, so kristjane v rimski državi še preganjali in tudi sam je bil zaradi vere v ječi. Kmalu po smrti so ga ljudje začeli častiti kot svetnika. Zaradi svoje dobrote je

postal priprošnjik v vseh mogočih življenjskih stiskah. Po legendi je priskrbel primerno doto trem dekletom, ki so obubožale in bi zabredle v sramoto, tako pa so se lahko pošteno poročile. Kot pravi legenda, je vsaki podaril po eno zlato jabolko. Zato se ga vedno upodablja oblečenega v škofovska oblačila, v rokah pa drži knjigo, na kateri so tri zlata jabolka.

Sveti Nikolaj je eden najbolj češčenih svetnikov vzhodne Cerkve; bolj kot njega častijo le Mater božjo. V carski Rusiji so svetnikov spomin slavili z dvema praznikoma: 6. decembra, ko se spominjajo njegove smrti, in 9. maja, ko se spominjajo prenosa njegovih posmrtnih ostankov. Leta 1086 so namreč pomorščaki iz italijanskega mesta Bari v Miri ukradli njegove zelo češčene relikvije in jih prenesli v svoje mesto, kjer so še danes. Zato Italijani temu svetniku pravijo San Nicolo di Bari.

Za svojega zavetnika ga častijo ribiči, mornarji, brodarji in splavarji. Prve cerkve njemu v čast so postavljali ob vodah. Ljubljanska stolnica, ki je posvečena sv. Nikolaju, je bila prvotno cerkev ljubljanskih ribičev in čolnarjev. Na Slovenskem je temu svetniku posvečenih največ cerkva. Miklavževanje, obdarovanje otrok, pa se je po skoraj vseh slovenskih pokrajinah razširilo v 19. stoletju.

Cerkvica Marijinega imena v Strunjanu

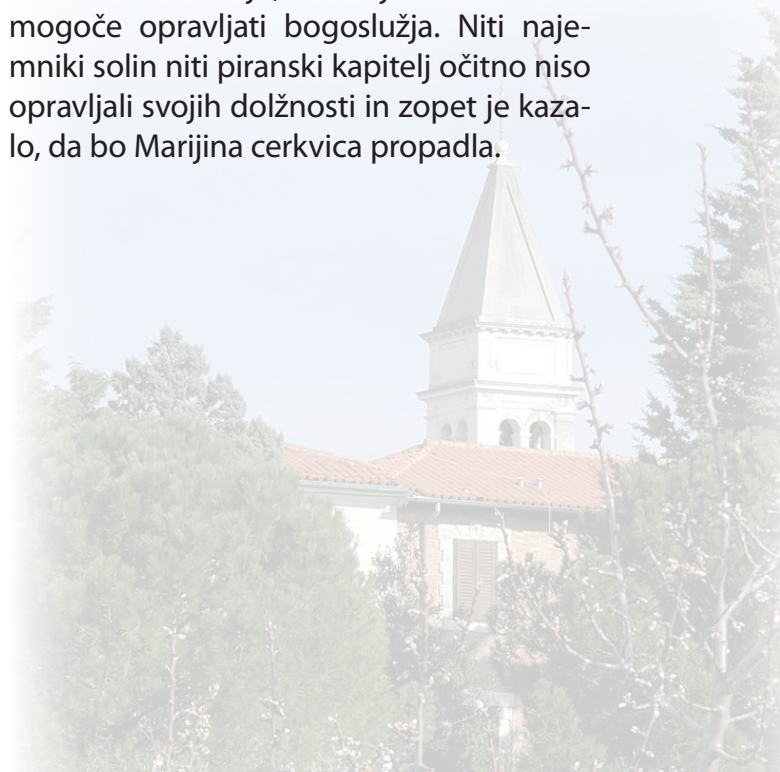
»Postavijo naj mi svetišče, da bom prebival med njimi« (2 Mz 25, 8). S temi besedami je Bog zahteval, naj mu Izraelci postavijo svetišče, da bo lahko vedno prebival v njihovi sredi. Ko so Izraelci potovali iz Egipta v obljubljeni deželo, je Bog prebival med njimi v šotoru. Tudi Izraelci, ki so bili na poti, so bivali pod šotori in niso imeli trdnih zgradb. Ko so dosegli deželo, ki jim jo je Bog obljubil, so začeli graditi zidane hiše in spodobilo se je, da je tudi Bog dobil največjo in najlepšo hišo – tempelj. Bog je vedel, da ga ljudje potrebujejo. Potrebujejo njegovo varstvo in njegovo pomoč v stiski. Vedel je, da ga ljudje želimo imeti v svoji sredi v času veselja, radosti, praznovanja in ob slovesnem obhajanju praznikov. Od samih začetkov je Bog želel bivati med ljudmi in to želi tudi danes. Med Izraelci je bival v templju v Jeruzalemu, med nami biva v številnih cerkvah in majhnih cerkvicah. Na žalost ni nobenih zapisov o številnih cerkvicah v Istri, ki so jih postavili verniki. Številne od teh danes ne stojijo več, saj jih je zob časa tako načel, da so se podrle in danes ni za njimi nobenih sledi. Redno vzdrževane so bile namreč le cerkve, ki so imele določeno premoženje, iz katerega so črpali sredstva za obnovo.

Kdaj točno so se v Strunjanu naselili benediktinski menihi in sestre benediktinke, ni jasno. Sestre benediktinke so bile tu približno do leta 1226, menihi pa so te kraje zapustili proti koncu 14. stoletja. Oboji so bivali ob zalivu Svetega duha. Na eni strani zaliva so imeli svoj samostan in cerkev Svetega Duha Benediktinci, na drugi strani zaliva pa so svoj samostan postavile benediktinke, ki so imele ob samostanu cerkev sv. Basa. Osnovno pravilo, ki ga je sv. Benedikt postavil za svoj red, je: Moli in delaj! V Strunjanu so imeli menihi in sestre med drugim tudi vinograde, za katere so skrbeli.

Sestre so na strunjanskem griču, med svojimi vinogradi, postavile majhno cerkvico Marijinega imena, v kateri so se med delom zbirale k molitvi. Ko so odšle, so skrb za njihove vinograde in tudi cerkvico Marijinega imena prevzeli benediktinski menihi. Ko so ti odšli, so začeli prihajati duhovniki iz Pirana. Vendar je zob časa cerkvico močno načel in vse je kazalo, da se bo porušila in utonila v pozabo.

To je preprečila pobožna vdova Osvalda, po domače Barcazza, meščanka iz Pirana, ki je sklenila, da bo cerkvico dala popraviti na svoje stroške. Cerkvica je bila premalo pomembna, da bi se zanjo zanimali visoki gospodje, ki so imeli svoje cerkve v mestih, za podeželske pa jim je bilo malo mar. Vdova Barcazza se je odločila, da bo plačala vsa dela, ki so bila potrebna za obnovo cerkvice. Obenem je cerkvici podarila tudi pet njiv in pol od svojih solin v Sečovljah. Te soline naj bi bile v prihodnje vir dohodka za vzdrževanje cerkvice. Tako je bila ta cerkvica leta 1463 rešena pred propadom. Ko je bila cerkvica popravljena, je skrb zanjo prevzel kanonik Venerio iz Pirana, za njim pa piranski kapitelj.

Toda 49 let po obnovi je bilo svetišče v tako slabem stanju, da v njem ni bilo več mogoče opravljati bogoslužja. Niti najemniki solin niti piranski kapitelj očitno niso opravljali svojih dolžnosti in zopet je kazalo, da bo Marijina cerkvica propadla.

Mesto Piran, boter cerkvice v Strunjanu

S svojim submediteranskim podnebjem sodi mesto med najtoplejše predele Slovenije. Veliko je sončnih dni. Značilne so mile zime in vroča poletja, temperature se pozimi le redko spustijo pod ničlo. Ime kraja je verjetno grškega izvora, in sicer iz pridevnika *piranos*, kar pomeni »rdeč«, s čimer so poimenovane rdečkaste flišne kamenine na področju Pirana. Njegovi naravni danosti sta obmorska lega in rodovitno zaledje. Tako se je mesto Piran skozi čas hitro razvijalo in imelo vedno večji vpliv. Skozi zgodovino je menjalo oblastnike kot po tekočem traku. Že v drugi polovici 8. stoletja je izpod bizantinske oblasti prišlo pod frankovsko. Kasneje se je s celotno Istro priključilo italškemu kraljestvu, kasneje pa nemškemu cesarstvu. Piran je leta 1283 sprejel oblast Benetk, ki je trajala do propada Beneške republike leta 1797. Takrat je prišel Piran pod oblast Avstrije, še kasneje pod Italijo in nazadnje, po drugi svetovni vojni pod Jugoslavijo, ko postane del republike Slovenije.

Mesto Piran je živelo pretežno od ribolova in solinarstva, zaledje pa je ponujalo še pridelavo oliv, grozdja in vrtnin. Pomorska trgovina je bila vedno pomembna. Tudi v času izjemne moči Benetk je proizvodnja kakovostne soli v solinah Strunjan, Lucija in Sečovelje omogočala mestu Piran veliko moč v pomorski trgovini.

V mestu Piran je ustvarjal skladatelj Giuseppe Tartini in tam je imel tudi svojo glasbeno šolo; po njem se imenuje osrednji trg v mestu. Danes je Piran čudovito obalno mesto, ki obiskovalcem ponuja pristno mediteransko okolje, kakršno je ohranjeno le še redkokje.

Nad mestom že stoletja vlada cerkev sv. Jurija, ki je zavetnik mesta Piran. Ta cerkev daje mestu poseben pečat. Po položaju angela, ki stoji vrh zvonika, pa domačini že od

nekdaj napovedujejo, kakšno bo vreme v prihodnje. O nastanku cerkve ni točnih podatkov, domneva pa se, da je nastala v 12. stoletju. V sedanji velikosti je bila sezidana v 14. stoletju. Na praznik svetega Jurija jo je posvetilo devet škofov iz bližnje in daljne okolice. Svojo današnjo podobo pa je dobila po baročni prenovi v 17. stoletju.

Pozneje so dogradili zvonik in krstilnico. Ker je bila cerkev postavljena na vrhu hriba in sta dež in veter pridno spirala v morje hrib, na katerem stoji cerkev, so morali zgraditi podporne loke, ki preprečujejo, da bi se cerkev zrušila v morje.

Piranski gospodje so bili skrbni gospodarji, ki so se zavedali, da delujejo v Božjo čast in slavo. Prav tako so tudi domači verniki pogosto ravnali kot uboga vdova v templju, ki je vrgla v zakladnico največ, saj ni vrgla le od svojega viška, pač pa se ji ni zdelo škoda za Božjo hišo v tempeljsko zakladnico vreči vse, kar je imela za življenje. Na ta način so dali zgled prihodnjim rodovom, kako je treba skrbeti za Božjo hišo. S svojimi žrtvami in darovi so na hribu postavili Božje svetišče, ki je mestu v ponos in ga poznajo tisoči ljudi.

Sv. Jurij, zavetnik mesta Piran

Po ljudskem koledarju je pravi začetek pomladi jurjevo – spominski dan sv. Jurija, vojaka in mučenca, ki goduje 23. aprila. Ta svetnik, ki ga upodabljajo kot zmagovalca nad zmajem, je med pokristjanjenimi Slovani takoj zasedel pomembno mesto. O jurjevem naj bi bila narava že zelena.

Grob sv. Jurija je v palestinskem mestu Lida, kjer napis iz leta 368 poveljuje »svetega in zmagoslavnega mučenca Jurija«. Veliko je pričevanj, ki govorijo o velikih čudežih, ki so se v tem mestu dogajali na priprošnje sv. Jurija. Iz številnih opisov njegovega trpljenja najstarejši pravijo, da je bila njegova domovina maloazijska provinca Kapadokija. Njegov oče je bil po rodu iz Perzije, mati pa domačinka. Oba sta bila dobra kristjana. Sin si je izbral vojaški poklic in je v službi hitro napredoval. Hkrati pa je v Juriju rasla njegova globoka in močna vera. Ko se je začelo preganjanje kristjanov, je razdal svoje imetje med reveže in dvoru v Nikomediji priznal, da je kristjan. Začelo se je dolgotrajno mučenje, ki ga je junaško prenesel. S svojo izpovedjo vere in s svojim zaupanjem v Kristusovo zmago nad smrtjo je spreobrnil mnogo ljudi. Nazadnje je bil obglavljen. Njegovo telo je dal cesar Konstantin prenesti v Lido in nad njegovim grobom so sezidali lepo baziliko.

Njegov življenjepis je pomešan s slikovitimi legendami, iz katerih je težje razbrati zgodovinsko jedro. Ena od teh legend ve povedati, da je rešil deklico iz zmajevih krempljev, zmaja pa ubil. Zmaj pomeni nevero ali poganstvo.

Kdaj je dal sv. Jurij življenje za Kristusa? Najstarejše izročilo pravi, da se je to zgodilo pod perzijskim kraljem Decijanom, vendar se v tem imenu verjetno skriva ime rimskega cesarja Dioklecijana. Zdaj na splošno prevladuje mnenje, da je mučeništvo prestal pod Dioklecijanom, najbrž leta 303 ali

malo prej, ko je cesar hotel iztrebiti krščanstvo med svojimi vojaki.

Sv. Jurij je zavetnik še nekaterih krajev v Sloveniji. Je zavetnik glavnega slovenskega mesta Ljubljana. Zmaj, ki ga Jurij ubija na upodobitvah, pa je upodobljen tudi na Zmajskem mostu. Zelo znan je sv. Jurij tudi na Ptuj. V Sloveniji pa je tudi kraj, ki se imenuje po tem svetniku, Sv. Jurij ob Ščavnici.

Sv. Jurij je še eden v vrsti velikih svetnikov, h kateremu so se zatekali naši pobožni predniki. Zmaj, ki ga sv. Jurij ubija, je simbolična podoba. Takšnih zmajev je v življenju vsakega človeka veliko. Veliko je stisk, zasvojenosti, krivic, brezčutnosti, ki nas stiskajo in ogrožajo. Sv. Jurij je eden od svetnikov, ki nam lahko pomaga, da tegobe uspešno premagujemo iz dneva v dan. Sv. Jurij in Božja Mati Marija, ki dobro razume človeško stisko. Spremljala je svojega sina in videla, kako je bil pogosto za dobroto nagrajen z nerazumevanjem in obtoževanjem. Stala je tudi pod križem svojega Sina, ki je bil po krivem obsojen in je trpel za odrešenje ljudi.

Cerkev sv. Roka v Piranu

Mesto Piran lahko mirno označimo za mesto cerkva. V mestu je namreč kar devet cerkva, ki so skrite na trgih, med hišami in v ozkih ulicah. Bilo jih je še veliko več, vendar so nekatere predelali in ne služijo več svojemu prvotnemu namenu. Ena od cerkva, ki še služijo svojemu namenu, je cerkev sv. Roka. To je baročna cerkev, ki je bila zgrajena v začetku 17. stoletja in stoji na trgu, ki se je izoblikoval ob mestnih vratih Marčana. Bog ne izbira velikih in pomembnih ljudi, da bi prišel v naše domove, med nami prebival in nam delil svoje milosti. Izbira preproste in skromne ljudi, ki so dovolj odprti za Božji klic, ko jih Bog povabi, da stopijo v Božjo službo in gredo na pot, ki jim jo On pokaže. Eden takšnih svetnikov je tudi sveti Rok.

Sv. Rok, spokornik, goduje 16. avgusta. K njemu so se naši verni predniki priporočali kot k priprošnjiku v sili. Navadno se ga upodablja, kako kaže kužno rano, pred njim pa je pes, ki mu v gobcu prinaša kruh. Ta podoba prikazuje, da je Rok zavetnik proti kužnim boleznim. Včasih so pobožni verniki po velikem šmarnu romali k sv. Roku. Najbolj znani cerkvi sta bili v ljubljanskih Dravljah in v Brežicah. Ob tej priliki so se odvijale dolge procesije. Ko je v Ljubljani divjala kuga med letoma 1644 in 1645, so se meščani zaobljubili, da postavijo cerkev v čast sv. Roku, če bo bolezen minila. Po uslišani prošnji so že naslednje leto obljubo izpolnili.

O življenju tega priljubljenega svetnika nimamo zanesljivih virov. Legendarno poročilo iz 15. stoletja o njem navaja, da se je rodil okoli leta 1295 v mestu Montpellier v južni Franciji. Zgodaj je ostal brez staršev. Razdal je svoje veliko premoženje revežem in se leta 1317 odpravil na božjo pot v Rim. Po Italiji je takrat razsajala kuga, ki so jo prinesli mornarji z vzhoda. Ljudje so

trumoma obolevali in umirali. Rok se je na svoji romarski poti ustavil v več krajih, kjer je stregel kužnim bolnikom. Tudi v Rimu je delal tako in številne ozdravil, s tem da jih je prekrižal.

Ko se je vračal domov, je v Piacenzi na severu Italije tudi sam zbolel. Najprej je ležal med bolniki, potem pa se je mukoma zavlekel v gozd ter se naselil v zapuščeni koči. Tam ga je s pijačo krepčal angel, iz bližnjega gradu pa mu je pes prinašal kruh in meso. Po angelu čudežno ozdravljen, se je Rok vrnil v domače mesto, ki je bilo takrat vpleteno v vojno s sosedi. Bil je tako spremenjen, da ga ni nihče prepoznal. Sam pa tudi ni hotel povedati, kdo je. Niti tedaj, ko so ga meščani obdolžili vohunstva in ga zaprli v ječo, kjer je po petih letih umrl 16. avgusta 1327.

Svetemu Roku se priporočamo v primerih različnih nalezljivih bolezni, pa tudi ob bolečinah v nogah. Kot zavetnika ga častijo zdravniki, lekarnarji, kmetje, jetniki, grobarji in drugi.

Cerkev Marije Zdravja

Zdravje je ena največjih človekovih dragocenosti. Zato si ljudje ob različnih priložnostih, zlasti ob prehodu iz starega v novo leto, zaželimo krepkega zdravja. Če bomo zdravi, bomo lahko delali in služili bližnjemu. Kako je zdravje pomembno, se ljudje najpogosteje zavemo šele v času svojih bolezni. Pri mnogih boleznih smo ljudje nemočni. Še posebej pa so bili ljudje nemočni ob kužnih boleznih, dokler niso odkrili učinkovitega zdravila. Kadar smo bolni in zdravniki dvignejo roke, takrat se zatečemo s prošnjami k svetniku ali Materi Božji. Druga cerkev v Piranu se imenuje cerkev Marije Zdravja. Cerkev je prislone na stavbo svetilnika na Punt, na morski obali. Prvič se omenja v virih iz 13. stoletja, današnja podoba pa je dobila v 18. stoletju. Že v 13. stoletju se omenja kot cerkev sv. Klemena, leta 1631 pa je bila zaradi epidemije kuge preimenovana v cerkev sv. Marije Zdravja.

Da je bila cerkev najprej posvečena sv. Klemenu, ni nič čudnega. Cerkev namreč stoji ob morju in sv. Klemen je zavetnik mornarjev. Relikvije sv. Klemena sta našla sveta brata Ciril in Metod na polotoku Krimu. Leta 867 sta jih prinesla v Rim. Sv. Klemen je bil četrti rimski škof in papež, ki je Cerkev vodil v letih 92–101. Najbrž je on tisti Klemen, ki ga apostol Pavel omenja v svojem pismu Filipljanom kot svojega zvestega sodelavca. Klemen je osebno poznal apostola Petra in Pavla, z njima sodeloval in se navzel njunega apostolskega duha, kakor priča njegovo pismo Korinčanom in njegova mučeniška smrt v izgnanstvu.

Pismo Korinčanom je sv. Klemen napisal med letoma 93 in 96. Med kristjani je veljal za poučni spis in so ga brali pri božji službi. V njem graja prevzetnost Korinčanov in jim zabičuje, da morajo biti pokorni cerkveni oblasti. Ker je bil kristjan, so ga

najprej pregnali v okolico mesta Hersonez na otoku Krimu, nato pa obsodili na težko delo v kamnolomu. Ko je s svojimi sotrpini na vročih skalah ob slanim morju trpel strahovito žejo, je Klemen prosil Boga, naj jim pomaga. In res je po njegovi molitvi začel čudežno izvirati studenec sladke vode, da so si izmučeni obsojenci lahko pogasili žejo. Po tem čudežu se je spreobrnilo veliko nevernih. Razdraženi pogani niso mogli trpeti, da bi ta sveti mož še v pregnanstvu tako uspešno deloval. Na vrat so mu privezali težko sidro in ga utopili v Črnem morju.

Ko sta sveta brata njegove relikvije prinesla v Rim, so jih prenesli v cerkev sv. Klemena, ki so jo postavili že v 4. stoletju. V tej isti cerkvi so pokopali tudi sv. Cirila, ki je umrl v Rimu.

Ker so sv. Klemena s pomočjo sidra utopili v Črnem morju, so ga mornarji izbrali za svojega zavetnika in priprošnjika v nevarnostih. Zaradi razburkanega morja in neviht, v katere so zaplule ladje, so bili ti možje pogosto v smrtni nevarnosti in so bili zares odvisni samo od Božje pomoči. Ladje, na katerih so pluli, niso bile grajene za plovbo skozi večmeterske valove in za premagovanje orkanskih viharjev na morju.

Piran, mesto cerkva

Piranski meščani so častili Božjo Mater Marijo. Zato cerkev Marije Zdravja ni edina Marijina cerkev v mestu. Najdemo lahko še dve cerkvi, ki sta posvečeni tej veliki ženi, ki jo kristjani skozi stoletja tako častimo. Prva je cerkev Marije Tolažnice, ki so jo postavili v 17. stoletju na temelju starejše cerkve sv. Mihaela. Druga pa je Cerkev Marije Snežne, ki je iz 15. stoletja in je bila na začetku družinska kapela.

Poleg teh dveh sta tod še dve cerkvi. Cerkev sv. Petra so postavili v začetku 19. stoletja in tudi ta stoji na temeljih starejše cerkve, ki je bila postavljena že v 13. stoletju. Druga pa je cerkev sv. Štefana, ki velja za eno najstarejših v Piranu. Oba svetnika, sv. Peter in sv. Štefan, sta nam dobro znana. Oba sta umrla mučeniške smrti.

Sv. Petra imenujemo »prvak apostolov«, ker mu je Jezus določil vodilno vlogo med svojimi učenci. Bil je rojen v ribiški vasi Betsajda na severovzhodni obali Genezareškega jezera. Oče Jona mu je dal ime Simon. Iz Betsajde se je priženil v Kafarnaum na nasprotni strani jezera. Tam je skupaj s svojim bratom Andrejem opravljal ribiški poklic. Prav on ga je privedel k Jezusu, ki mu je dejal, da se bo po novem imenoval Kefa. Ta aramejska beseda pomeni »skala«, latinsko pa »petra«. Od tod tudi ime Peter.

Peter je bil vihravega značaja in Jezus ga je posebej vzgajal. Po Jezusovem vnebohodu Peter nastopa kot voditelj apostolov in mlade Cerkve. Nekaj časa je bil škof v mestu Antiohiji, okoli leta 42 pa je odšel v Rim. Od tam je vernikom v Mali Aziji poslal dve pismi. Oznanjevanje je zapečatil z mučeništvom leta 67, v času Neronovega preganjanja kristjanov. Neron je namreč dal v svoji poblaznelosti zažgati mesto Rim in za požig obtožil kristjane. Peter je umrl križan, z glavo navzdol. Kot pravi legenda, se ni čutil vrednega, da bi bil križan pokončno,

kot Jezus. Zato je prosil, da ga obrnejo na glavo.

Sv. Štefan, diakon in mučenec, goduje takoj za božičnim praznikom. O njegovem mučeništvu poroča evangelist Luka v knjigi Apostolska dela v Novi zavezi Svetega pisma. Ta knjiga opisuje prvo obdobje mlade Cerkve po Jezusovem vnebohodu. Štefan je bil eden izmed sedmih mož, ki so bili posebej na dobrem glasu. Apostoli so jim zaupali službo oznanjevanja in dobrodelnosti med helenisti – grško govorečimi Judi. Sv. Štefan je bil poln vere in Svetega Duha. Kot Jezusa, so tudi njega postavili pred judovski veliki zbor, pred katerim bi se moral zagovarjati. Njegov zagovor je bil odličen, kar je tožitelje zelo jezilo. Njegova usoda pa je bila zapečaten, ko je rekel, da vidi nebesa odprta in Sina človekovega (Jezusa), ki stoji na Božji desnici. Od jeze so ponoreli, ga odvedli ven in ga usmrtili tako, da so vanj metali kamenje. Značaj in pogum sv. Štefana so občudovali mnogi. Ko se je sv. Pavel spreobrn timer, si je vzel sv. Štefana za zgled poguma in srčnosti. Tudi za nas danes je sv. Štefan zgled vere, ki ne pozna omahovanja in strahu.

Sv. Frančišek Asiški

V začetku 13. stoletja je v mestu Assisi, ki leži v italijanski Umbriji, začel novo življenje eden največjih svetnikov v vsej zgodovini Cerkve. Imenoval se je Frančišek Bernardone, danes ga poznamo pod imenom sv. Frančišek Asiški. Bil je sin zelo bogatega trgovca z blagom. Njegov oče je odhajal v Francijo, od koder je tovoril različne vrste blaga, in ga v Italiji uspešno prodajal.

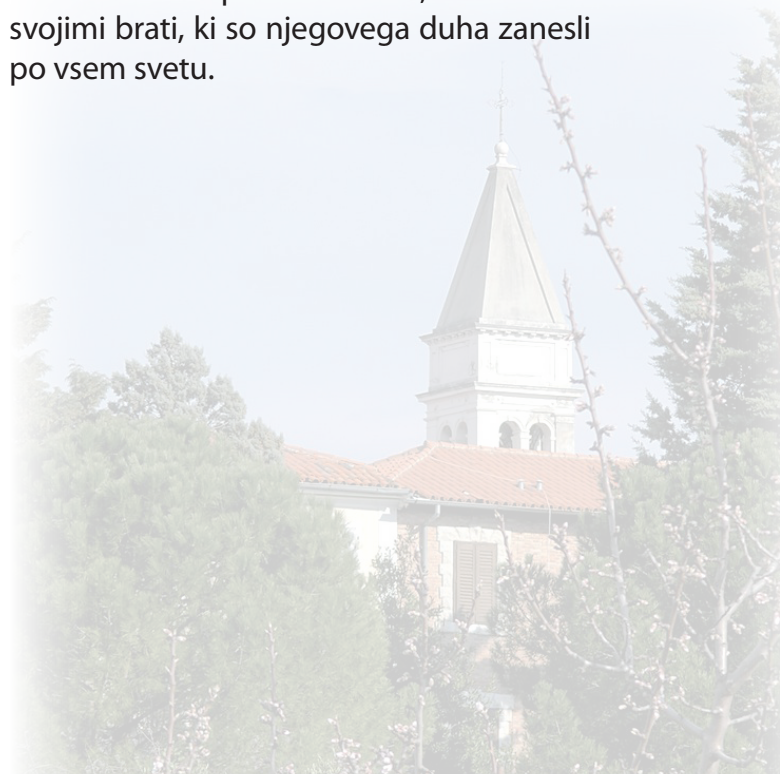
Frančišek je hotel postati vitez. Ker je bil oče dovolj bogat, si je Frančišek kupil drago obleko in se hotel udeležiti bitke med cesarjevo in papeževo vojsko. Ker je mesto Assisi spadalo pod papeško oblast, bi se Frančišek boril na strani takratnega papeža. Vendar je prišel le do mesta Spoleto, kjer ga je v spanju nagovoril Kristus, ki ga je vprašal, kdo mu lahko da bogatejše plačilo, gospodar ali služabnik. Frančišek je dejal, da gospodar, in Kristus ga je zopet vprašal, zakaj hoče služiti služabniku. To je bilo za Frančiška dovolj, da se je vrnil v Assisi in začel iskati Božjo voljo.

Skrbel je za reveže in gobavce, veliko molil in se trudil, da bi odkril, kaj Bog želi od njega. Nekega dne je prišel do cerkve sv. Damijana, ki je stala zunaj mesta in je bila precej poškodovana. Tam mu je Kristus s križa naročil: »Frančišek, pojdi in popravi mojo Cerkev, ki se podira!« Sv. Frančišek je bil mož dejanj. Takoj se je lotil obnove cerkve. Njegov oče za to sinovo ravnanje ni imel razumevanja, zato je sina prijavil oblastem in ga hotel razdediniti. Pred asiškim škofom je Frančišek presenetil svojega očeta in vse ostale. Slekkel je svojo obleko, jo izročil očetu in dejal, da ima od tega trenutka samo še enega očeta, Očeta v nebesih. Od tega dne je Frančišek začel svoje Bogu posvečeno življenje.

Še naprej je obnavljal cerkev sv. Damijana. Ko je bila popravljena, se je lotil popravila Marijine cerkve, ki so jo imenovali Por-

ciunkola. V tej cerkvi mu je Bog še dodatno pokazal svojo voljo. Frančišek je bil prepričan, da je pravilno razumel Kristusa in da je njegova naloga obnavljanje propadajočih cerkva. Kristus pa je v resnici mislil na živo Cerkev, ki je bila takrat v globoki krizi. Ko je bil pri maši, je duhovnik prebral evangelij, v katerem Jezus apostolom naroča, naj gredo oznanjati evangelij in pri tem ne nosijo s seboj ne denarja ne obleke. Bog je namreč tisti, ki poskrbi za svoje služabnike. Frančišek je navdušen vzkliknil, da zdaj končno ve in razume, kaj Bog želi od njega. Začel je življenje v strogem uboštvu. Hodil je od mesta do mesta in oznanjal evangelij. Ni ga razlagal, pač pa ga je oznanjal takšnega, kot ga je apostolom izročil Jezus. Tudi živel je evangelij dobesedno, brez razlage. Kmalu so se mu pridružili prvi bratje, ki so ga hoteli posnemati pri tem načinu življenja.

Sv. Frančišek je poskušal v vsem posnemati Jezusa. V njegovo trpljenje se je znal tako vživeti, da je na svojem telesu dejansko čutil Kristusove bolečine. Dve leti pred smrtjo je Frančišek na gori Verna prejel Kristusove rane. Na ta način ga je Božji Sin zaznamoval in mu dal priznanje za delo, ki ga je opravil v svojem življenju. Sv. Frančišek je umrl leta 1226 pri Porciunkoli, obkrožen s svojimi brati, ki so njegovega duha zanesli po vsem svetu.

Sv. Frančišek Asiški v Piranu

V Piranu je duh sv. Frančiška Asiškega že stoletja prisoten po manjših bratih minoritih. Leta 2001 so Frančiškovi bratje minoriti iz Pirana obhajali 700-letnico samostana. Manjši bratje minoriti so prišli v Piran konec 13. stoletja. 1301 so blagoslovili temeljni kamen novega samostana in cerkve. Red manjših bratov minoritov je bil takrat še mlad in bratje so bili zelo vneti za svoje delo in način življenje v uboštvu, čistosti in pokorščini. Ta njihov način življenja so meščani zelo dobro sprejeli in od samega začetka so številni izrazili željo, da bi bili pokopani ob cerkvi sv. Frančiška ali v njeni notranjosti. Svojo grobnico ima v cerkvi sv. Frančiška tudi družina znanega violinista Giuseppeja Tartinija.

Že v času življenja sv. Frančiška Asiškega so mu sledili mnogi mladi možje, ki jih je sv. Frančišek navdihnil s svojim načinom življenja. Pridružili so se mu, ker so hoteli živeti in služiti Bogu na enak način. Dekleta, ki so se zgledovala po njem, so se zbirala ob sv. Klari Asiški in oblikovala red redovnic, ki ga imenujemo Red klaris. Kmalu pa se je pojavilo posebno vprašanje, ker bi hoteli živeti po zgledu sv. Frančiška tudi poročeni ljudje, ki so imeli svoje družine. Jasno je, da je prva naloga očeta ali matere skrb za družino. Zato niso mogli zapustiti svojih družin in se pridružiti Redu manjših bratov. Za te je sv. Frančišek postavil posebna pravila, ki so jim omogočala, da so živeli življenje, čim bolj posvečeno Bogu, v skromnosti in dobrodelnosti. Obenem pa niso zapostavljali svojih družin. To je tako imenovani Svetni red sv. Frančiška Asiškega.

Tudi v Piranu so se mnogi meščani že v začetku pridružili Svetnemu redu in sodelovali z manjšimi brati minoriti, ki so jih s svojim zgledom navdušili za drugačno življenje. Sv. Frančišek Asiški ni želel pisati kakšnih posebnih pravil za svoje življenje

ali življenje bratov, ki so se mu pridružili. Njegovo življenjsko vodilo je bilo samo eno: evangelij. Življenje po evangeliju brez posebnih razlag.

Brate, ki so se mu pridružili, in ljudi, ki so se z njim srečevali ali poslušali njegove pridige, je najbolj prevzel ravno njegov preprosti način življenja po evangeliju. Danes poskušamo evangelij razlagati in iz njega izluščiti sporočilo za ljudi, ki živimo v tretjem tisočletju. Sv. Frančišek tega ni počel, pač pa je evangeljske besede jemal dobesedno. Ker je Jezus učencem naročil, naj oznanjajo evangelij, ga je oznanjal tudi sam. Jezus je učencem naročil, naj na pot ne jemljejo ničesar, ker bo Bog poskrbel zanje in ne bodo trpeli pomanjkanja. Zato je tudi Frančišek živel brez kakršnegakoli premoženja. Zaupal je evangeljskim besedam in si ni nikoli delal skrbi o tem, kaj bo jutri.

Kamorkoli je prišel, je s seboj prinesel svoj pozdrav: Pace e bene, Mir in dobro. Ta pozdrav je bil tudi pozdrav njegovih bratov. Po vsem tem ni čudno, da so bili ljudje tako navdušeni nad tem preprostim svetnikom iz italijanske Umbrije in nad njegovimi brati, ki so ga poskušali posnemati v vsem, v načinu življenja in delovanja.

Koper in Marija Vnebovzeta

Koprška stolnica je posvečena Mariji Vnebovzeti. Praznik Marijinega vnebovzetja, ki ga obhajamo 15. avgusta, je tudi naš državni praznik.

Kristusovo vstajenje in vnebohod sta bila za Marijo veliki prelomnici. Od tedaj – če lahko tako po človeško sklepamo – si je želela, da bi bila tudi ona čim prej tam, kjer je njen poveljani Sin. Želja se ji je izpolnila takoj po končanem zemeljskem življenju, ko je bila z dušo in telesom vzeta v nebeško slavo. Marijino vnebovzetje („veliki šmaren“, „velika maša“) je najstarejši Marijin praznik. V Jeruzalemu so že v 5. stoletju obhajali 15. avgusta spomin na dan, ko je Marija zaspala.

V 6. stoletju se je praznovanje razširilo po vsem Vzhodu. V Rimu so uvedli ta praznik v 7. stoletju z imenom Marijino rojstvo za nebesa (Natalitas BMV).

Šele 1. novembra 1950 pa je papež Pij XII. slovesno razglasil versko resnico, da je bila Marija »po končanem teku svojega zemeljskega življenja s telesom in dušo vzeta v nebeško slavo«. Verska resnica o Marijinem vnebovzetju poskuša s človeškimi besedami približati skrivnost Božjega delovanja. Seveda so te besede vedno skromnejše in mnogo bolj omejene kot skrivnost, o kateri govorijo. Kdo bi mogel doumeti, kaj vse je zajeto v resnici o Marijinemu vnebovzetju? Tudi si ni mogoče prav predstavljati, kako in kje se je izvršilo to končno Marijino poveljanie in njena dopolnitev v nebeški slavi.

Marija je umrla, kakor umirajo vsi ljudje, a njeno telo ni strohnelo v grobu, ne čaka več vstajenja. Takoj po smrti jo je Jezus obudil in Marija je zaživela novo, lepše življenje po duši in telesu, ki traja vso večnost pri Sinu v nebesih. To posmrtno »odlikovanje« je Jezus skoraj moral dati svoji Materi. Po njegovih načrtih in željah ni bila niti za

trenutek žrtev izvirnega greha – saj je bila spočeta brez njega – in zato je tudi ni mogla doleteti kazen za greh. Pa tudi sinovska ljubezen mu tega ni dovoljevala. Kako naj pusti razpasti tisto telo, iz katerega se je oblikovalo njegovo lastno telo?

Marija ni bila tesno povezana z Jezusom samo v njegovi otroški dobi, ko ga je ob rojstvu vesela pokazala pastirjem, pozneje pa darovala in iskala v templju, temveč tudi v njegovem javnem življenju. V Kani galilejski je s svojo priprošnjo nagovorila Jezusa, da je storil prvi čudež. Zvesto je poslušala Sina, ko je govoril o Božjem kraljestvu in blagroval tiste, ki poslušajo in ohranjajo njegovo besedo. Z Jezusom je bila tudi pri njegovi daritvi na križu.

Marija je tista, ki je bila in ostane poleg Kristusa najbližja Bogu in najbolj upodobljena po Kristusu. Ta najvišja upodobljenost po Kristusu – tudi po njegovem poveljaniu – ima za vse kristjane in končno za vse ljudi veljavo znamenja. Marijino vnebovzetje je poročstvo, da bodo Božji otroci poveljani tudi po telesu in se bo dvigalo k Bogu češčenje celotnega odrešenega človeštva.

To, kar se je zgodilo na Mariji, kaže vnaprej, kaj se bo zgodilo na nas vseh, na celotnem Kristusovem skrivnostnem telesu.

Sv. Nazarij, zavetnik mesta Koper

Že od začetka krščanstva Cerkev časti svete moške in žene, ki so se izkazali s svetostjo, požrtvovalnostjo, z ljubeznijo do Boga in bližnjega ali drugimi krepostmi. Zato so nam ti svetniki svetel zgled vere in dajejo odgovore na naša številna vprašanja. Zato so naši predniki vsakemu mestu izvolili posebnega nebeškega zavetnika, ki bo njihovo mesto varoval pred vsem hudim, kar ga lahko doleti. Zato ima tudi mesto Koper tako kot skoraj vsa slovenska mesta svojega nebeškega zavetnika. Zavetnik mesta Koper je sv. Nazarij, ki naj bi bil prvi škof mesta Koper. Vsa koprška škofija se na god sv. Nazarija, 19. junija, spominja posvetitve koprške stolnice, ki je »mati vseh cerkva v škofiji«. V njej je sedež škofa, prvega učitelja vere in prvega pastirja božjega ljudstva v krajevni Cerkvi, ki je del vesoljne Kristusove Cerkve.

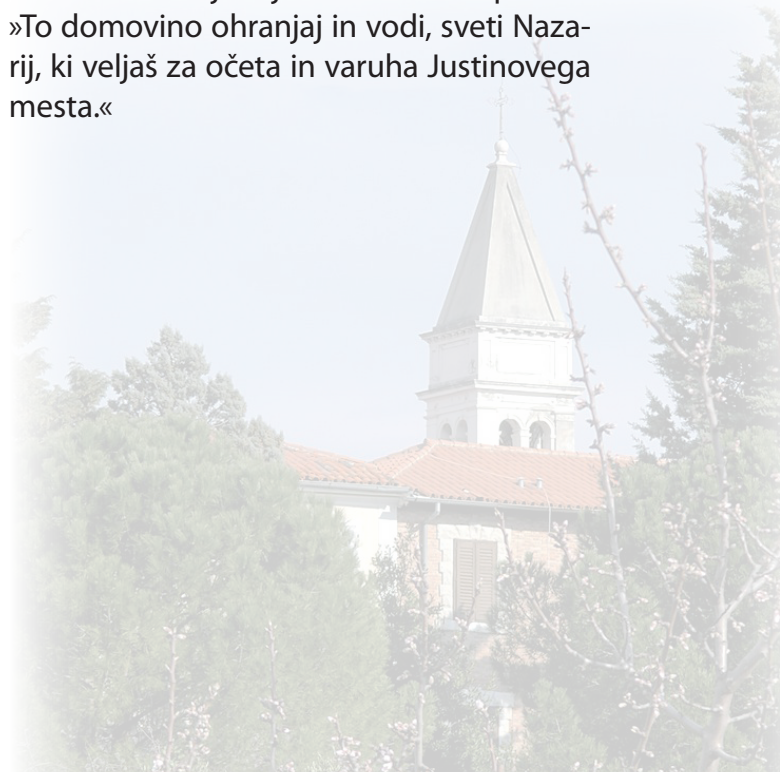
Po izročilu naj bi oglejski patriarh Štefan, ko je uvidel, da ne zmore več sam voditi škofije, ker je s širjenjem krščanstva proti vzhodu vedno bolj rasla, ustregel vernikom v teh krajih. Na priporočilo cesarja Justina I. je prosil papeža Janeza I., naj dovoli, da si večja mesta v Istri izberejo svojega škofa. Izvolili so jih šest, med njimi Nazarija za mesto Kapris v Tržaškem zalivu.

Izročilo ve povedati celo to, da je bil Nazarij rojen med letoma 470 in 480 v kraju Elpidum, ki se je kasneje preimenoval v Boršt ali Boste, kot mu pravijo Italijani. Vasica je od Kopra oddaljena približno 28 kilometrov. Za škofa je bil posvečen leta 524, novoustanovljeno škofijo pa naj bi vodil 33 let.

Sv. Nazarij je bil razgledan in učen ter zelo veren. Neka legenda pripoveduje takole: »Nazarij se je iz Boršta peš odpravil proti Kopru. Ker je bil že zelo utrujen, pred seboj pa je imel še precej poti, se je v Škocjanu, na območju današnjega pokopali-

šča, ustavil in začel moliti. Stopil je v morje, vendar se ni potopil, ampak je začel hoditi po gladini vode do mesta. V mesto je prišel skozi vrata sv. Petra, kjer je danes otroško igrišče. Za njim se je na morski gladini vila svetleča črta, kar so videli prebivalci mesta, ki so ga tako vzljubili in ga proglasili za čudodelnika. Umrl je pred letom 557 in bil pokopan v svoji stolni cerkvi Matere Božje. Pred napadi barbarskih narodov so njegove posmrtno ostanke skrili. S časom je mesto, kjer so jih skrili, utonilo v pozabo. Odkrili so jih šele več stoletij pozneje, ko se je nekdanji Kapris ali Kaprarija preimenoval v Justinopolis (po bizantinskem cesarju Justinu II.).

V 12. stoletju je mesto prišlo pod Benečane in vedno bolj se je uveljavljalo ime Capodistria, kar bi v prevodu pomenilo »glava Istre«. Prebivalci so relikvije sv. Nazarija obvarovali pred barbarskimi narodi, ki so pustošili po naših krajih. Vendar pa jih niso mogli ubraniti pred tujci, ki so bili obenem tudi kristjani. Leta 1380 so Genovčani mesto opleni in relikvije sv. Nazarija odnesli v Genovo. Šele leta 1422 je koprški škof Jeremija Pola dosegel, da so jih vrnili. Shranjeni so v marmornatem sarkofagu za škofovim sedežem. Na njem je v latinščini napisano: »To domovino ohranjaj in vodi, sveti Nazarij, ki veljaš za očeta in varuha Justinovega mesta.«

Sv. Maver bedi nad Izolo

Sodobni kristjani danes težko razumemo mučence in njihovo ljubezen do Boga, ki je bila močnejša od smrti. Živimo v obdobju, ko nam nihče ne prepoveduje vere v Boga, ki je naš Oče in Stvarnik. Živimo v obdobju, ki vsakemu človeku dopušča, da svobodno izbira svojo usmeritev. Živimo v obdobju, ki nobene vrednote ne piše z veliko začetnico. Živimo v času, ko je svet postal ena sama vas. Poznamo življenje in trpljenje ljudi na vseh celinah. Poznamo vse nesreče, ki se zgodijo kjerkoli po svetu. Živimo v času, ko slišimo toliko informacij, da se nas trpljenje ali sreča soljudi na drugem koncu sveta premalo dotakneta. Zato se tako težko vživimo v veličino Marijinega materinstva, težko se vživimo v življenje svetnikov in pogum mučencev. Eden takšnih mučencev, ki je potrdil svojo vero in ljubezen do Boga, je tudi sv. Maver, ki bedi nad mestom Izola in njenimi prebivalci.

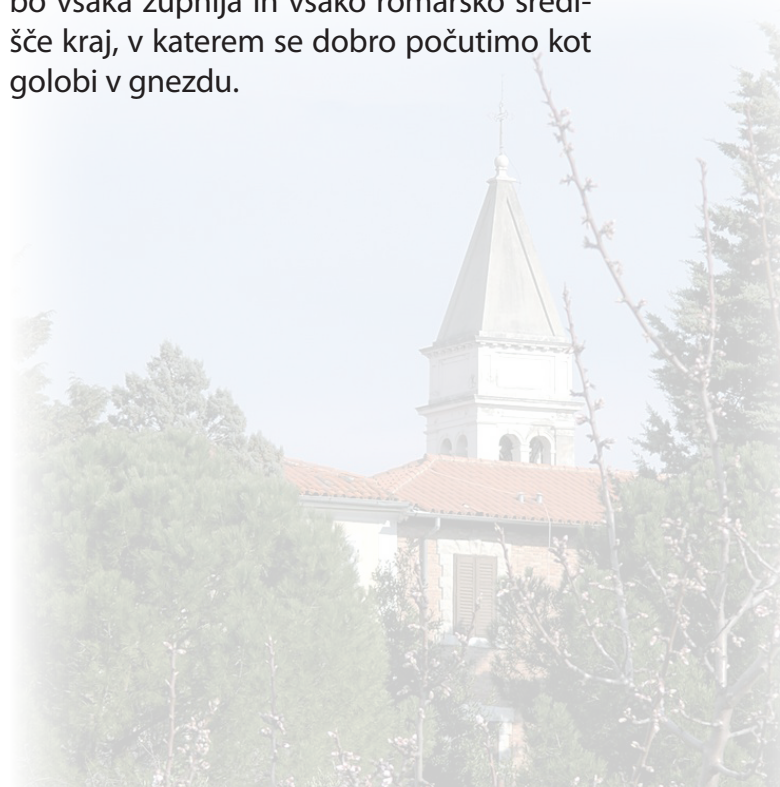
Izola je tretje mesto, ki je tesno povezano s Strunjanom in strunjansko cerkvijo Marijinega prikazanja. Cerkev v Izoli je posvečena sv. Mavru, ki goduje 21. novembra. Vsak obiskovalec naših primorskih mest pozna to cerkev, ki stoji na najvišji točki mesta. Sv. Maver je bil škof v Poreču, ki so ga na poti v Rim ujeli in ga usmrtili okoli leta 200. Sv. Maver je upodobljen na mozaiku v apsidi poreške bazilike, ki jo je zgradil njegov naslednik Evfrazij.

Kaj so mislili mučitelji, ki so pobijali kristjane? Ali so bili prepričani, da bodo s bojem kristjanov ubili tudi krščansko vero? Če bi bilo krščanstvo le neka ideologija, ne bi preživelo preganjanj in zatiranja skozi vsa ta stoletja. Če bi bila Cerkev človeško delo, bi s prvimi mučenci prenehala obstajati. Tako pa je Cerkev Kristusovo delo, Božja stvaritev, nad katero bedi Sveti Duh, jo ohranja in varuje.

Izolani častijo sv. Mavra in njemu so po-

svetili svojo cerkev v spomin na čudež, ki ga je ta svetnik storil leta 1380. 23. oktobra 1380 je pred Izolo priplulo genovsko ladjeve. Genovčani so napadali istrska mesta in jih ropali. Legenda pripoveduje, da so se nemočni meščani zatekli k molitvi v župnijsko cerkev. Takrat jih je rešil sv. Maver. Bel golob je s cerkve poletel nad genovsko ladjeve, ki zaradi čudežnega meglenega oblaka, s katerim je sv. Maver pokril Izolo, ni videlo obale. Genovčani so sledili golobu, vedoč, da te ptice ne letijo daleč od obale. Golob jih je odpeljal daleč na odprto morje in se vrnil na cerkev. Iz kljuna je izpustil oljčno vejico v znak miru in varnosti. V zahvalo za ta čudež so Izolani cerkev posvetili sv. Mavru.

Iz tega časa je tudi izolski grb, ki ima na modri podlagi belega goloba z oljčno vejico v kljunčku. Golob je bil sveta ptica že v predkrščanski dobi. Pripada simbolom bogov ljubezni. Ta simbol pomeni usklajenost in lepoto, nežnost, nedolžnost in zvestobo. Golob – kot velja za vse ptice – pomeni svobodo. Pri Noetu je golob z oljčno vejico poslanec miru. Ob Jezusovem krstu pa je bil golob nosilec božjega veselja. Golobova nežna skrb za gnezdo nas nagovarja, naj bo vsaka župnija in vsako romarsko središče kraj, v katerem se dobro počutimo kot golobi v gnezdu.

Sv. Erazem

V začetku junija goduje sv. Erazem, zavetnik mornarjev, vrvarjev, tkalcev ... Zavetnik vseh tistih poklicev, ki so tesno povezani z ladjedelništvom in plovbo. Zato ima tudi ta svetnik pomembno mesto med ljudmi, ki so odvisni od morja, darov, ki jim jih daje, in razmer, ki vladajo na njem.

Erazmovo krščansko ime pomeni ljubeznivega človeka. Tudi zato je sv. Erazem še danes priljubljen in se starši vedno pogosteje odločajo, da svojega otroka imenujejo po tem starodavnem svetniku. Zgodovina pove, da je bil Erazem škof v mestu Formia, ki leži severno od Neaplja. V tem mestu je sv. Erazem umrl mučeniške smrti 2. junija leta 303. Papež Gregor Veliki pravi, da »telo blaženega mučenca počiva v Formijski cerkvi«. V potrditev o priljubljenosti tega svetnika poroča papež Gregor o dveh samostanih, ki imata cerkvi posvečeni temu svetniku: prvi je v Neaplju, drugi pa v Kumah.

Leta 842 so Arabci zavzeli Formio. Ob svojih osvajanjih so Arabci uničevali krščanske cerkve in relikvije svetnikov. Relikvije sv. Erazma so pred njimi uspeli rešiti in jih prenesti v mesto Gaeto, kjer so ga razglasili za svojega zaščitnika. Novo stolnico so posvetili Mariji in sv. Erazmu v čast. V srednjem veku so sv. Erazma uvrstili med štirinajst »pomočnikov v sili«. Bil je priljubljen zavetnik mornarjev in priprošnjik proti nalezljivim boleznim. Pod njegovo varstvo so se zatekali zlasti ob nevarnosti kuge, ki je zdesetkala številna mesta.

Legenda pravi o njem, da je bil doma v sirski Antiohiji. Bil je tudi škof v tem mestu, ko se je pod Dioklecijanom začelo preganjanje kristjanov. Najprej se je Erazem umaknil v skrito votlino gore Libanon. Po vrnitvi v mesto so ga zgrabili, vrgli v ječo in ga z mučenjem silili k odpadu. Škof Erazem je vse junaško preстал in pričal za Kristusa. Pri-

šel je nazaj v ječo, od koder je bil čudežno rešen. Čez čas se je pojavil v Sirmiju (Sremska Mitrovica) in tu spreobrnil množico poganov. Spet so ga zajeli in mučili, vendar ga niso usmrtili. Nadangel Mihael ga je znova rešil ječe in privedel v Formio, kjer je mirno umrl.

Zanimiva je tudi legenda o Erazmovem potovanju v Formijo. Med tem potovanjem po morju je nastal močan vihar, ki je grozil, da se ladja potopi. Ko so že mislili, da je prišla zadnja ura, je Erazem razširil roke in glasno molil k Bogu. V trenutku se je morje umirilo in ladja je varno priplula na cilj.

V legendi je komaj kaj zgodovinskega. Hoče pa pokazati, kako je bil Erazem povezan z nebeškimi močmi. Mornarji romanskih dežel so Erazma kot svojega nebeškega zavetnika upodabljali z vitlom, na katerem so navite vrvi na sidro. Na celini so te vrvi razlagali kot črevesje in menili, da so mu s sidrom iztrgali drobovje iz telesa. Zato je postal zaščitnik strugarjev, ki delajo vitle, in priprošnjik ob raznovrstnih bolečinah v črevesju. Ker so ga v libanonski votlini obiskovale divje živali, so se mu priporočali tudi za varstvo proti živinski kugi.

Sv. Jošt

Poleg sv. Erazma je znan pomočnik v stiski, ki lahko doleti mornarje na morju, tudi sv. Jošt. Vendar pa sv. Jošt ni le zavetnik mornarjev, pač pa tudi romarjev. V Sloveniji je ta svetnik zelo priljubljen, kar dokazujejo številne cerkve, ki so jih v preteklosti postavili njemu v čast. Mogoče tudi zato, ker za Slovence lahko mirno rečemo, da smo narod romarjev.

Verni Judje so se vsaj enkrat letno odpravili na romanje v Jeruzalem, kjer so v templju molili in Bogu darovali svoje daritve. To so bile daritve zahvale in daritve v spravo za grehe. Podobno lahko rečemo tudi za nas. Vsak pobožen Slovenec se vsaj enkrat letno odpravi na romanje. Obišče enega od številnih svetih krajev naše dežele, kjer se priporoči Materi Božji ali svetniku, da bi varovali njega in njegovo družino. Včasih pa se Slovenci odpravimo na božjo pot, ki nas popelje tudi v bolj oddaljene kraje. Danes to ni težko, včasih pa je bil to zahteven podvig. Romarje so na njihovih poteh spremljale številne vremenske nevšečnosti in nevarnosti. Pogosto so se odpravljali na romanje tudi z ladjami. Kot romarji so se naši predniki priporočali sv. Joštu, zavetniku romarjev.

Na žalost o življenju sv. Jošta ni znano veliko podrobnosti. Sv. Jošt se je rodil okoli leta 620 v Bretaniji v Franciji. Ni se rodil preprostim staršem kot mnogi svetniki, pač pa v kraljevski družini. Njegov oče Jutel je bil bretanski vladar. Zato je bil Jošt deležen odlične vzgoje in izobrazbe. Moral bi postati očetov naslednik, a je s skupino romarjev, namenjenih v Rim, pobegnil od doma. Vojvoda v Poitiersu ga je zadržal in mu ponudil službo svojega kaplana. Sv. Jošt je to ponudbo sprejel, vendar je nastala težava, ker še ne bil posvečen v duhovnika. Problem pa je bil rešen, ko ga je v duhovnika posvetil škof v Amiensu.

Sedem let je služil kot vojvodov kaplan. To je bila lepa služba, vendar je bil sv. Jošt nezadovoljen. Lagodno življenje vojvodovega kaplana ni bilo tisto, po čemer je hrepenel. Čeprav nerad, mu je vojvoda na njegovo željo dovolil, da je odšel v samoto. Kot puščavnik je živel in oznanjal po najrazličnejših krajih v Franciji. Ob enem njegovih samotarskih bivališč v severni Franciji se je kasneje razvila benediktinska opatija.

Proti koncu življenja se mu je izpolnila želja, da je poromal v Rim. Zato je sv. Jošt redko upodobljen kot duhovnik. Navadno ga upodabljajo kot romarja ali puščavnika. Pot je bila dolga in težavna. Izčrpala ga je tako močno, da je kmalu po vrnitvi v Francijo umrl. Pokopali so ga v njegovi samostanski cerkvici, a so v času normanskih vpadov (leta 903) njegove relikvije prepekljali v Winchester v Angliji. Kasneje so jih vrnil v Francijo.

Sv. Jošt pa ni le priprošnjik mornarjev in romarjev, pač pa tudi priprošnjik za zdravje domače živine.

Gospod je izbral preproste, da bi jim zaupal svoj načrt

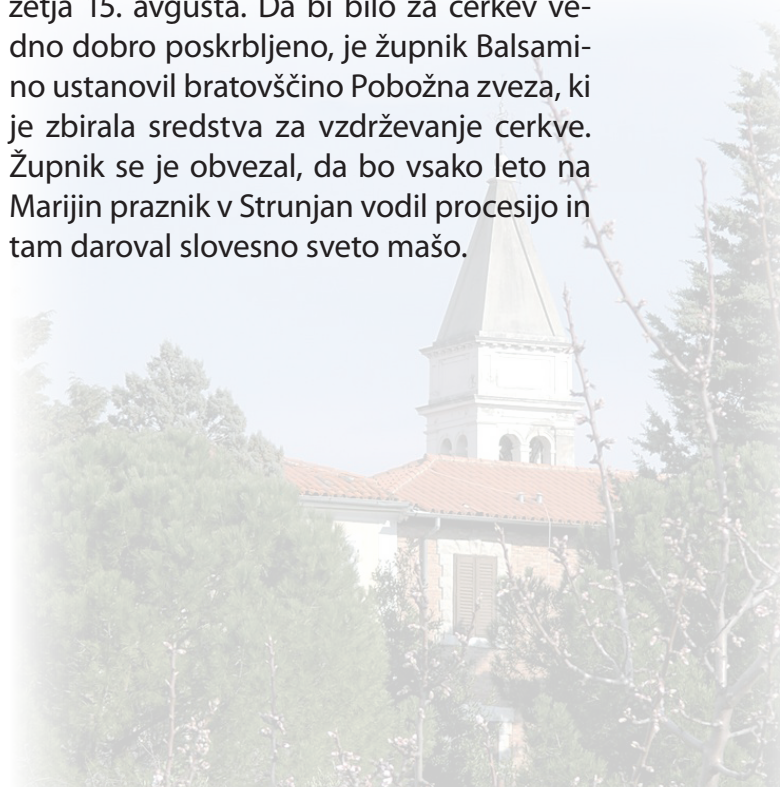
Znane so nam Jezusove besede, ki jih najdemo v evangelijih: »Prav tisto uro se je razveselil v Svetem Duhu in rekel: 'Slavim te, Oče, Gospod neba in zemlje, ker si to prikril modrim in razumnim, razodel pa otročičem. Da, Oče, kajti tako ti je bilo všeč.'« (Lk 10,21). Bog za svoje sodelavce in zaupnike že od nekdaj izbira preproste ljudi. Kralj David je bil pastir, Mojzes je bil begunec, Marija je bila preprosto dekle ... Podobno je bilo tudi v primeru strunjanske cerkve.

Čeprav je bila cerkev Marijinega imena na strunjanskem hribu bolj podobna ruševini kot Božjemu svetišču in je vse kazalo, da bo žalostno propadla, je bila Božja volja drugačna. Na večer pred praznikom Marijinega vnebovzetja, 14. avgusta 1512, je Marija stopila na Zemljo. Kot nekoč Kristus v porušeni cerkvi sv. Damijana v Assisiju, ki je izbral preprostega mladega moža Frančiška Bernardoneja, ki je popravil Njegovo cerkev, je tokrat Božja Mati izbrala dva preprosta moža. Bila sta sicer preprosta, vendar vredna Marijinega zaupanja. Pietro di Zagabria in meščan iz Pirana, Giovanni Grandi, sta bila tisti večer v bližini cerkve kot čuvaja v vinogradih. Doživela sta nepozabno zgodbo svojega življenja, zaradi katere sta njuni imeni ostali zapisani skozi stoletja. Nekaj dni po tem neverjetnem dogodku sta pred piranskim županom in piranskim župnikom pod prisego izpovedala, kar sta videla tisti večer.

Skupaj sta bila na ravnici nad vinogradom nekega Domenica Spandera. Blizu cerkve sta videla nenavaden plamen. Misli-la sta, da bi lahko bil kakšen poljski tat, zato sta se približala cerkvi na okrog 10 korakov. Pred vrati sta zagledala belo oblečeno ženo, ki si je z roko podpirala glavo. Blizu nje je klečal bradat starček z gorečo svečo

v rokah. Žena se je obrnila k starčku in rekla: »Glej, kako je podrta moja hiša!« Čuvaja sta se prestrašila in začela bežati. Med begom sta opazila, da ju spremlja svetloba in iz nje sta zaslišala glas: »Fanta, ne bežita!« Obstala sta in se vrnila na prejšnje mesto. Tam jima je isti glas rekel: »Recita župniku, naj z vsemi močmi poskrbi za popravilo te cerkve, sicer bo prišla taka stiska, da bo gorje Piranu!« Prikazen je nato izginila in oba čuvaja nista ničesar več videla ali slišala.

Ta pričevanja je župnik Balsamino sporočil generalnemu vikarju v Kopru, ki je ukazal, naj se dogodek naznani piranske-mu ljudstvu pri slovesni maši. Ljudstvo pa naj gre skupaj z duhovščino v strunjansko cerkev, ki jo je treba takoj popraviti. Slovesna maša je bila 12. septembra, procesija pa 19. septembra 1512. V njej so bili poleg ljudi še piranski župnik z vsemi svetnimi in redovnimi duhovniki, vse bratovščine in piranski župan s svetniki. V cerkvi je bila slovesna maša v čast Matere Božje. Cerkev so poimenovali Sveta Marija od prikazanja (ital. Santa Maria della Visione) in določili, naj se spomin na čudežni dogodek obhaja vsako leto na praznik Marijinega vnebovzetja 15. avgusta. Da bi bilo za cerkev vedno dobro poskrbljeno, je župnik Balsamino ustanovil bratovščino Pobožna zveza, ki je zbirala sredstva za vzdrževanje cerkve. Župnik se je obvezal, da bo vsako leto na Marijin praznik v Strunjan vodil procesijo in tam daroval slovesno sveto mašo.

Znamenje križa nad morjem

*S svojimi križi za božjim križem
romarji istrski gremo v Strunjan.
Tamkaj je svet nebesom najbliže,
kakor postavljen na božjo dlan.*

*Za nami so Kubed, Lopar in Podgorje,
za nami Buzet, Koštabona, Grožnjan,
za nami Rižana, Dragonja in morje,
pred nami Marija in sveti njen hram.*

Tako se glasi ena številnih romarskih pesmi. Okoliški prebivalci so cerkev Marijinega prikazanja hitro sprejeli za svoje romarsko središče in začeli množično romati k njej. Zaradi mnogih uslišanih prošenj in številnih rešitev v stiski, ki so se zgodile na Marijino priprošnjo, so prihajali romarji od blizu in daleč. Večinoma peš ali na vozovih.

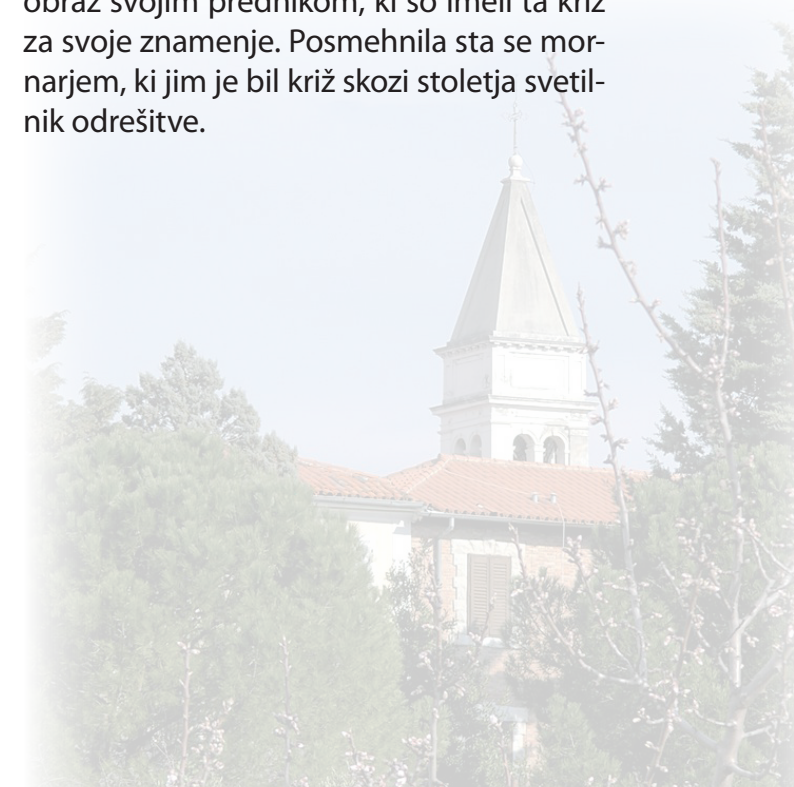
Marija od prikazanja je postala priprošnica številnih ljudi v stiski. K njej so se s svojimi prošnjami zatekali tudi mornarji in ribiči, ki so se odpravljali na plovbo na odprto morje. Leta 1600 so nad zalivom postavili mogočen kamnit križ, ki je bil za mornarje znamenje, ki je kazalo, kje stoji cerkev Marijinega prikazanja. Zaliv se še danes imenuje Zaliv svetega Križa. Ko so ladje plule mimo križa, so zatrobile Mariji v pozdrav, mornarji pa so se pokrižali in zašepetali svoje prošnje, da bi se srečno vrnili. Ustno izročilo pravi, da križ priča o čudežu, ki se je zgodil pred mnogimi leti na dan 15. avgusta. Takrat naj bi se v viharju, ki je grozil ladjam v zalivu, na vrhu strunjanskega hriba prikazala Marija. Morje se je v trenutku umirilo in mornarji so bili rešeni. V spomin na dogodek so domačini postavili križ, ljudje pa pripovedujejo, da so okrog njega sledovi kamnitih stopinj in solza, ki jih je izjokala Marija, da bi rešila mornarje.

Ta križ se je leta 1920, po 320 letih, podrl. Dež, burja in vročina niso naklonjeni stavbam in delu človeških rok. Tako je tudi

križ po treh stoletjih klonil pod težo časa in burje, ki ga je podrla. Bratje frančiškani so leta 1921 na istem mestu postavili še večji betonski križ, ki je nadaljeval delo starega kamnitega križa. Tega je v preteklem letu zopet zamenjal kamnit križ.

To znamenje križa je bilo mnogim mornarjem kašipot. Vlivalo jim je upanje, dajalo pogum in jim sporočalo, da jih Marijina priprošnja spremlja na njihovih poteh po prostranih morjih in oceanih. Našli pa so se tudi takšni, ki jim je bilo to znamenje križa kamen spotike. Vsa leta komunističnega režima, ko je bila gonja proti Cerkvi in verskim znamenjem zelo ostra, je ta križ obstal kot hiša, ki ima svoje temelje postavljene na skalo.

Ko smo Slovenci dobili svojo državo in se je začelo obdobje, ko ni nihče več javno rušil in prepovedoval verskih znamenj, je prišlo do oskrunitve strunjanskega križa. Leta 2002, teden dni po prazniku Gospodovega vstajenja, sta samooklicana »umetnika« to sveto znamenje zažgala. Razlog, ki sta ga navedla, je bil, da sta hotela posneti umetniške fotografije. »Kvazi« umetnika nista le poškodovala materiala, iz katerega je bil križ narejen. Na neki način sta pljunila v obraz svojim prednikom, ki so imeli ta križ za svoje znamenje. Posmehnila sta se mornarjem, ki jim je bil križ skozi stoletja svetilnik odrešitve.

Skrbniki Božjega svetišča

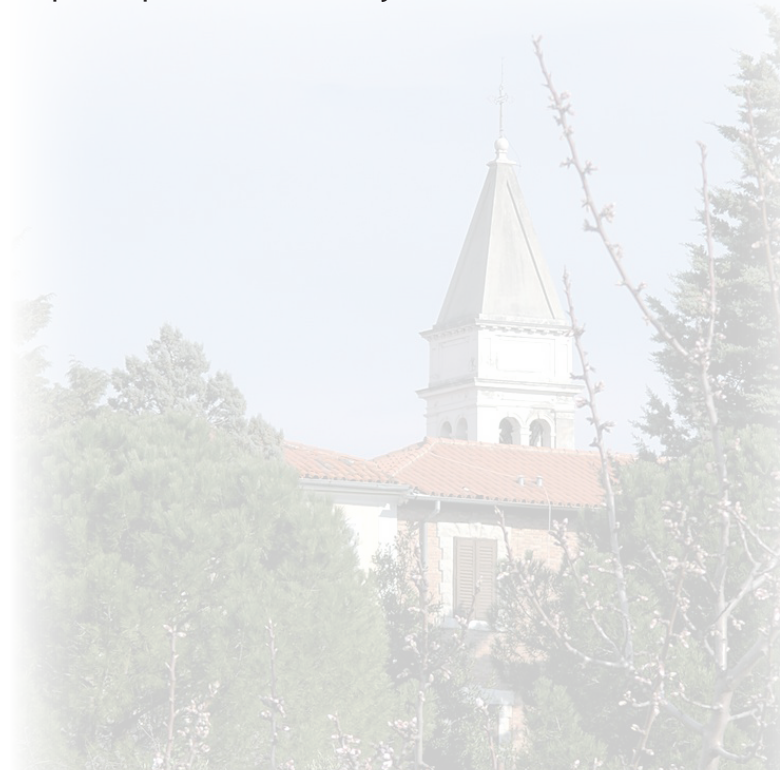
Letos mineva 500 let, odkar se je Marija prikazala dvema preprostima možema in jima naročila, da naj se popravi cerkev v Strunjanu. Dokler so za cerkev skrbele benediktinke in pozneje benediktinci, se ni bilo bati za njeno usodo. Ko je bila prepuščena sama sebi oziroma skrbi neskrbnih ljudi, ji je dvakrat grozilo, da bosta čas in narava opravila svoje. Ker je na tem mestu številna desetletja odmevalo petje psalmov in so se številne Bogu posvečene molitve dvigale v nebo, je ta kraj posvečen na poseben način. Sveti kraji nikoli ne utonejo v valovih človeške pozabe. Ko je postal človek premalo skrben in pozoren, je Božja Mati prevzela vlogo skrbnice za Božje svetišče, ki je bilo posvečeno njenemu imenu.

Cerkev je postala pribežališče prosečih in cilj tistih, ki so se prišli zahvalit za prejete milosti. Ker je v Strunjan prihajalo vedno več romarjev, je bilo za kaplana, ki je skrbel za versko oskrbo romarjev, preveč dela. Marijino svetišče je postalo za vso Istro kraj miru in sožitja med slovenskimi, hrvaškimi in italijanskimi verniki. Tako se je vedno bolj kazala potreba po stalni dušnopastirski oskrbi božje poti in tudi po obnovitvenih delih v cerkvi. Morda se je zato tržaški škof Frančišek Nagl leta 1907 odločil in strunjansko cerkev izročil v oskrbo in varstvo Frančiškovih bratov frančiškanov. Ti so prišli v Strunjan jeseni leta 1907. Tako je bilo rešeno vprašanje oskrbe romarjev in skrb za redno vzdrževanje cerkve.

Boljše rešitve tržaški škof ne bi mogel najti. Ko je povabil brate frančiškane, je povabil skrbne gospodarje in dobre delavce. Frančiškani so eden od treh redov, ki izvirajo iz reda Manjših bratov. Njihovo delo pri cerkvi Marijinega prikazanja je v skladu z delom, ki ga je sv. Frančišek Asiški najprej opravljal. Ko je molil in poskušal razumeti, kakšno življenjsko poslanstvo mu je name-

nil dobri Oče, je ob vznožju svojega rojstnega mesta Assisi odkril napol porušeno cerkvico, ki je bila posvečena sv. Damijanu. Pokleknil je pred starim križem in prosil Gospoda, naj mu odpre oči, da bo vedel, kaj mu je storiti. »Vzvišeni in veličastni Bog, razsvetli temine mojega srca. Daj mi pravo vero, trdno upanje, popolno ljubezen, globoko ponižnost, razumnost in spoznanje ...« Takrat mu je Kristus s križa spregovoril z jasnim glasom: »Frančišek, pojdi in popravi mojo cerkev, ki se podira!« Frančišek je bil mož dejanj. Takoj je vstal in se lotil popravila cerkve. Tako so morali tudi Frančiškovi bratje, ko so prišli v Strunjan, najprej zavihat rokave in popraviti cerkev, ki je kazala znake dotrajanosti.

Počasi se je bližala tudi 400-letnica Marijinega prikazanja. Zato so prosili Rim za dovoljenje, da bi milostno podobo kronali. Slovesnost kronanja je bila na veliki šmaren 1912. Poleg tega so najeli tudi slikarja Giacomo de Simoneja iz Trsta, ki je s pomočjo svojih učencev polepšal notranjost cerkve s svojimi poslikavami. Na sam praznik so milostno podobo z ladjo prepeljali v Piran in s ploščadi pred cerkvijo z njo podelili blagoslov Piranu in morju. Nato se je podoba po isti poti vrnila v Strunjan.

Romarji so množično obiskovali milostni kraj

*O strunjanska Mati mila
slavno kronana Gospa.
Vsa Primorska zate vneta
počasti Te iz srca.*

*V davnih časih si izbrala
dom ob morju tu pri nas;
si dobrotno pomagala
Tebi zvestim vsaki čas.*

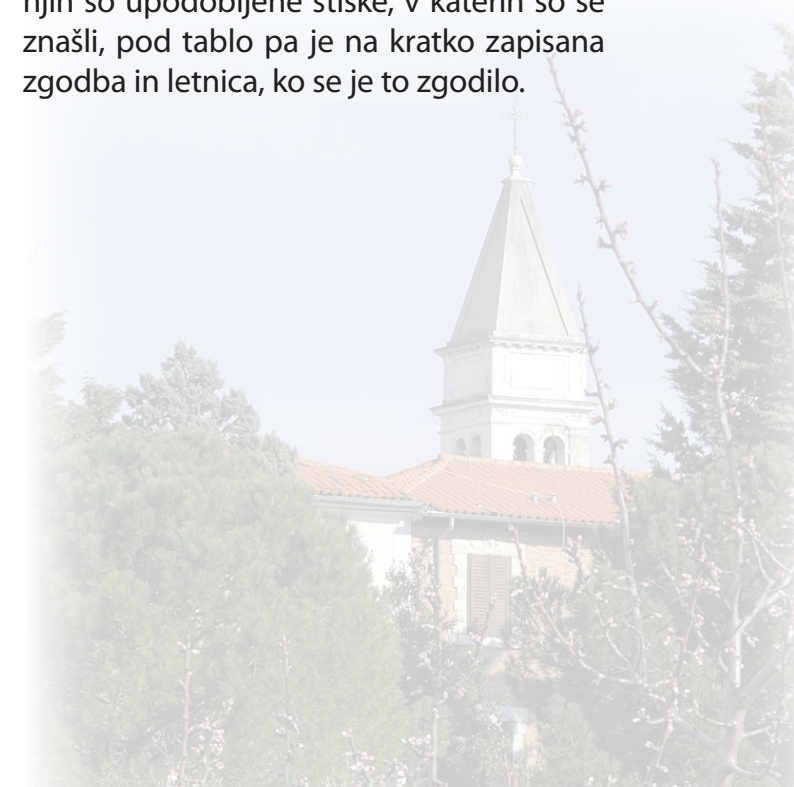
Kar se tiče romanj in dogodkov v zvezi s to cerkvijo, je iz preteklosti zelo malo ali skoraj nič zapisanega. Marijino cerkev so od leta 1512 obiskovali številni romarji iz okoliških krajev, zlasti iz mesta Piran. Mnogi so prihajali tudi iz Italije in Hrvaške. Število romarjev se je še dodatno povečalo po slovesnem obhajanju 400-letnice Marijinega prikazanja. Čeprav so v Istri še druge cerkve, ki so posvečene Mariji, pa strunjanska po priljubljenosti prekaša vse ostale. Škof Naldini je v svojem poročilu leta 1770 zapisal, da v pokrajini ni bolj obiskanega svetišča.

Mnoge ohranjene knjige, v katere se vpisujejo romarji, jasno izpričujejo, kako številni so obiskovalci Marijine cerkve. Nekateri pridejo iz bližnjih mest in vasi. Drugi pridejo od daleč, iz sosednjih škofij in tujih držav. Nekateri pridejo kot turisti, ker je ta obmorski kraj obenem dopustniški kraj, ki najbolj oživi v poletnem času, v času dopustov. Večinoma pa pridejo kot pobožni romarji in romarke, ki pred Marijo prinesejo svoje prošnje. Nekateri prosijo za svoje bližnje, drugi za svoje prijatelje in tretji za same sebe. Božjepotna cerkev je v bližnji in daljni okolici zaslovela kot milostni kraj takoj po letu 1512. Ljudje so se odzvali tako, da so začeli množično romati v Strunjan. Mnogi so prihajali, da bi Marijo prosili rešitve iz različnih stisk. Mnogi pa so prihajali tudi, da bi se zahvalili za uslišane prošnje.

Strunjanska Mati Božja je mnogim pomagala v bolezni. Veliko jih je rešila ob brodomih, ki so jih doživeli na morju.

Čeprav so bile med njimi velike politične razlike, so bili v cerkvi zbrani kot kristjani, otroci Boga Najvišjega. Vse politične razlike so se tu razgubile. Zaradi velikega števila romarjev so bratje frančiškani začeli razmišljati o gradnji nove cerkve. Vendar jim je načrte prekrižala prva svetovna vojna. Po vojni so se razmere močno spremenile, saj je ta del prišel pod Italijo. Italijo so namreč države zmagovalke nagradile za njeno sodelovanje na njihovi strani. Nastopilo je močno obdobje italijanizacije in zatiranja vsega, kar je vsaj malo dišalo po slovenskem jeziku ali slovenskih običajih.

Mnogi, ki so se prišli Mariji zahvaliti za uslišane prošnje, so s seboj prinesli simbolične darove v znamenje svoje hvaležnosti. Takšne darove najdemo tudi v drugih romarskih cerkvah po svetu. Nekateri so prinesli srebrna srca, drugi pa iz voska izdelane telesne organe, kadar so se hoteli zahvaliti za ozdravljenje. Najbolj znane so votivne podobe, ki so jih od poznega 18. stoletja darovali iz stisk rešeni mornarji in drugi verniki v zahvalo za uslišanje. Na njih so upodobljene stiske, v katerih so se znašli, pod tablo pa je na kratko zapisana zgodba in letnica, ko se je to zgodilo.

Slovinci se priporočamo Mariji in svetnikom

*Pozdravljena, naša nebeška Kraljica!
Pozdravljena, vzvišena naša Gospa!
Si nam priprošnjica, si nam pomočnica,
si Mati dobrohotna, usmiljena vsa.
O ljuba Gospa, premile oči obrni na vse,
ki prosijo te.*

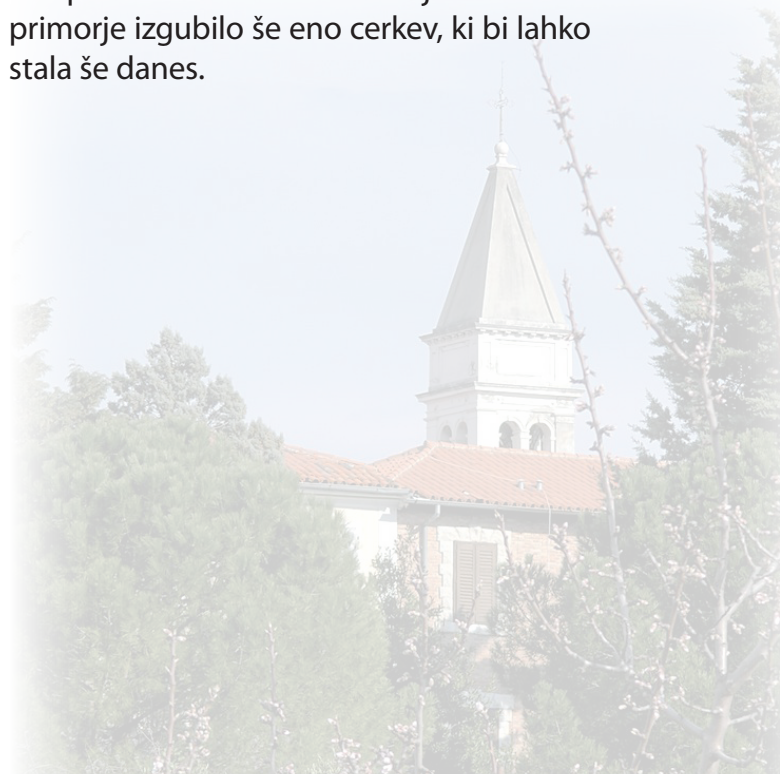
Po številu Mariji posvečenih cerkva v Sloveniji lahko mirno trdimo, da smo Slovenci v resnici Marijin narod. Na majhnem koščku zemlje je nepregledno število Marijinih cerkva in veliko jih je obenem tudi romarskih. Slovenski človek je šel v zgodovini skozi številne preizkušnje. Pogosto ni imel nobenega drugega izhoda kot zaupanje v Marijino priprošnjo. Zato Mariji posvečenih veliko pesmi, ki so molitev in prošnja Mariji v brezizhodnem položaju. Prav tako se slovenski verniki zatekamo k Materi Božji v primerih nesreč in bolezni, ki se v življenju pripetijo vsakemu. Ko človek spozna, da je brez moči, in stroka odpove, se verni Slovinci zateče k Mariji.

O mnogih uslišanih pričajo votivni predmeti in votivne podobe po cerkvah. V strunjski cerkvi hranijo številne votivne podobe v zakristiji. Pred drugo svetovno vojno so jih hranili v prvem nadstropju samostana, kjer je bila stalna razstava zaobljubljenih predmetov in podob. Po vojni je bil samostan nacionaliziran in bratje frančiškani so morali prostore izprazniti. Ker ni bilo drugega prostora, so darovane podobe shranili na podstrešje cerkve, ki je bil neprimeren kraj zanje, vendar drugega prostora niso imeli.

Mornarji in ribiči, ki so jih darovali, so vajeni hudih naporov in večkrat so se znašli v smrtni nevarnosti. Danes so ladje in barke izdelane iz sodobnih materialov, ki so veliko močnejši. Pred desetletji in stoletji, ko so bila plovila narejena samo iz lesa, so se na morje podali samo najpogumnejši. Da-

nes kapitani ladij natančno vedo, kakšno bo vreme, kako visoki valovi in kako močan veter. Če je treba, se neurju lahko izognejo ali pred njim pravočasno pobegnejo. Vsega tega včasih niso vedeli. Vsaka pot na odprto morje je bila nepredvidljiva. Zato so se mornarji pred odhodom na odprto morje priporočali svojim zavetnikom, zlasti Božji Materi Mariji, sv. Basu in sv. Nikolaju. Sv. Nikolaj, ki ga poznamo kot dobrodelneža, ki vsako leto obdaruje otroke, je obenem tudi zavetnik popotnikov in morjeplovcev. Zato njegove cerkve pogosto najdemo ob plovnih rekah in ob morju. Ljubljanska stolnica je posvečena sv. Nikolaju. Po reki Ljubljanici so včasih pluli in prevažali različno blago.

Čaščenje sv. Basa je bilo med ribiči in mornarji močno zakoreninjeno. Njegovo čaščenje se je od mesta Cupra Marittima širilo po jadranski obali proti severu do Benetk in v Istro. Nanj spominja tudi slovensko krajevno ime Šempas. Strunjanska cerkva sv. Basa je stala tik ob obali, nedaleč od vile Tartini. Po vojni so leta 1957 cerkvi-
co ob »urejanju okolice« porušili. Do nje so vodile stopnice, ki jih ljudje uporabljajo še danes. Le malokdo pa ve, da je zadnja stopnica v resnici prag, čez katerega so ljudje vstopali v cerkev sv. Basa. Tako je Slovensko primorje izgubilo še eno cerkev, ki bi lahko stala še danes.

Marija, priprošnjica v stiskah vseh vrst

*Težko breme za otroka
ta naš svet je poln sovraštva
vojn, bolezni, siromaštva.
Kje je Tvoja blaga roka,
da luči nam podeli?*

»Z Bogom začni vsako delo, da bo dober tek imelo.« Tako se glasi znani slovenski pregovor, po katerem so se naši predniki vedno ravnali. Vsako delo ali potovanje so začeli z znamenjem križa in priporočanjem Materi Božji ali svetnikom. Zavedali so se, da je življenje nepredvidljivo in se lahko hitro pripeti nesreča. V veri, da Božja previdnost bdi nad njimi, so si upali zaorati prvo brazdo na polju ali stopiti prvi korak na potovanju. Ob vrnitvi so se zahvalili in v znamenje zahvale pogosto prinesli kakšno podobo v bližnjo ali romarsko cerkev.

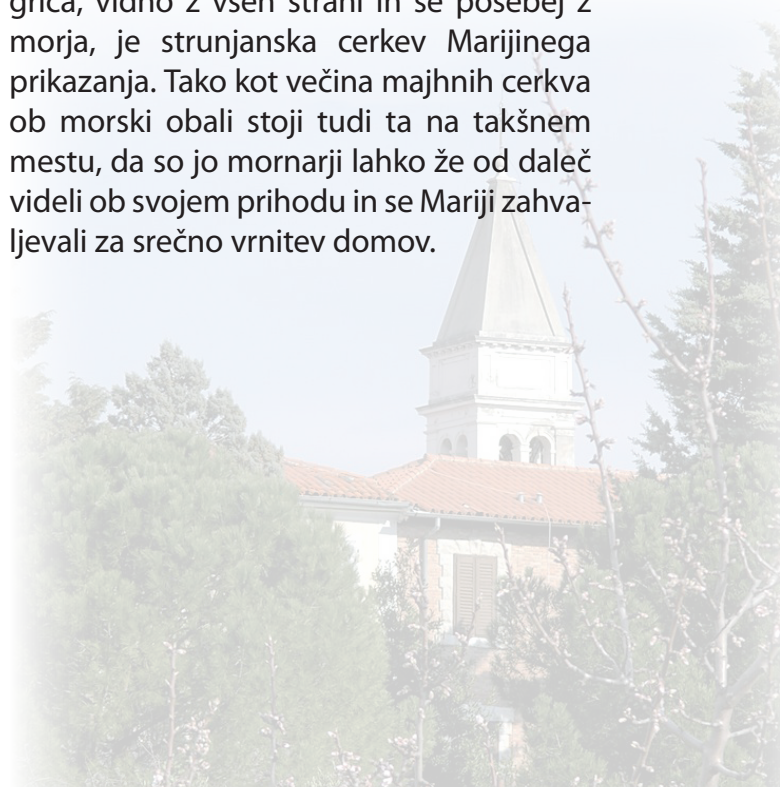
Po Sloveniji so številna znamenja in kapelice, ki so jih ljudje postavili po zaobljubi. Vojne, bolezni, nesreče ali naravne katastrofe so bile razlog, da so se ljudje zatekali po pomoč k Materi Božji ali svetnikom. Ko človek uvidi, da so njegove moči in znanje pri koncu in ga lahko v določeni stiski reši samo še Božje posredovanje, takrat se zateče po Božjo pomoč. Tako ljudje pogosto obljubijo, da bodo pozneje postavili znamenje ali kapelico v zahvalo za rešitev.

Pogosto se ljudje zatečemo v varstvo in po pomoč, pri tem pa ne delamo nikaršnih obljub. Pač pa pozneje v znamenje hvaležnosti prinesemo simbol hvaležnosti, ki ga darujemo v cerkvi. Tako so po cerkvah pogosto slike z zahvalami za uslišano prošnjo, za ozdravljenje ali rešitev iz stiske. Mornarji in ribiči, vajeni hudih naporov in večkrat v smrtni nevarnosti, so se pred odhodom na odprto morje radi zaobljubljali svojim zavetnikom, zlasti Materi Božji, sv. Miklavžu, sv. Basu in drugim ter ob srečni vrnitvi domov izpolnili zaobljubo s podari-

tvijo zahvalne podobe. Ljudje so prinašali votivne podobe v romarske cerkve in jih obešali v prezbiterijih, okrog oltarjev, v zakristijah, pod korom, kjer je pač bil prostor. Z likovnim zapisom dogodka, pomembnega za posameznika, se je ohranil tudi spomin nanj.

Votivne podobe so preprosta, prisrčna slikarska dela največkrat spretnih in domišljije polnih neznanih podobarjev. Polna so vizualne neposrednosti in sočutja do uprizorjene nezgode. V najtežjih trenutkih so se nemočni mornarji, ribiči in pomorščaki, ujeti med razbesnelim, penečim se morjem in grmečim, bliskajočim nebom, ko je bila njihova usoda v rokah ponorelih naravnih sil, z vso vero oprijeli posrednice – Marije. Ta je bila kljub svoji nedosegljivi nadnaravnosti vseeno mati in žena, ki jih je v mislih združila s kopnim, domom in družino. Poleg tega, da so bili deležni Marijine materinske pomoči, jim je vera v Božjo pomoč vlila tudi novih moči, da so lahko vztrajali v bitki s premočnim nasprotnikom. Tako so bili velikokrat sposobni narediti tudi dejanja, za katera so bili prepričani, da so nemogoča.

Eno izmed Marijinih domovanj na vrhu griča, vidno z vseh strani in še posebej z morja, je strunjanska cerkev Marijinega prikazanja. Tako kot večina majhnih cerkva ob morski obali stoji tudi ta na takšnem mestu, da so jo mornarji lahko že od daleč videli ob svojem prihodu in se Mariji zahvaljevali za srečno vrnitev domov.

Marija je posredovala

Marija je ob prošnjah v stiski posredovala nešteto krat. Nešteto krat je reševala ljudi v smrtnih nevarnostih. Nikoli si ni zatisnila ušes ob iskreni prošnji ljudi, ki so prišli do meja svojih moči. Nekaj teh uslišanih prošenj je za vedno narisanih na votivnih podobah v Strunjanu. Te podobe živo razkrivajo Marijino in Božjo skrb za človeka. Kažejo nam, da je Marija tista skrbna mati, ki noč in dan bedi nad nami ter je vedno pripravljena priskočiti na pomoč.

Te podobe so zgovornejšje od vseh besed. Njihova prepričljivost in moč njihovega pričevanja so že desetletja nespremenjene. Zato je prav, da dobijo tudi te podobe svoje mesto v tem Marijinem mesecu. Da jih omenimo, se jih spomnimo in ob priložnosti ogledamo.

Najstarejša ohranjena votivna podoba iz cerkve Marijinega prikazanja v Strunjanu je Ex voto Bartola Viezolija iz leta 1787. Večji del prikazuje podobo Marije, ki sedi, oba čuvaja in klečečega meniha. Na desnem delu slike pa je uprizorjen brodolom na morju. Štirje mornarji oziroma ribiči plavajo od razbite jadrnice k obali. Na spodnjem delu slike pa je zapis v italijanščini: Ex voto grazia ricevuta. Iz zaobljube za prejeto milost. Več besed ni potrebnih, ker upodobitev sama dovolj pove.

Druga podoba je iz leta 1813. Mariji v zahvalo jo je prinesel Lorenzo Rosante. Slika prikazuje nesrečo na morju. Kot pripoveduje legenda, se je Lorenzu, ko je bil s prijatelji v čolnu na morju, v roki sprožila pištola, ki na srečo ni nikogar ogrozila. Na sliki je naslikana prestrašena družina, ki se v trenutku strele z dvignjenimi rokami zahvaljuje strunjanski Mariji, ki jih je obvarovala, da ni bil nihče poškodovan. Marija je naslikana na oblakih in ob njej je klečeči menih. Mož, ki je prinesel to podobo in se na ta način zahvalil Mariji, je na najlepši na-

čin dokazal, da Marija bedi nad nami in nas varuje v vsakem trenutku. Ne čaka vedno na našo molitev in prošnjo. Marija ve že vnaprej, da bomo zašli v težave in jo prosili.

Tretja podoba, ki visi v Marijini cerkvi v Strunjanu, je iz leta 1823. Na njej je zapisan natančen datum, ko se je zgodil čudež, ki je uprizorjen na podobi. Prikazuje trenutek reševanja ribiča oziroma mornarja, ki je padel z bracer. Zelo jasno so upodobljeni visoki peneči valovi, trud mornarja, ki se s premca steguje h kolegu v morju in borba drugih dveh mornarjev na krmi. Tako je na podobi nazorno prikazano, kako nemočen je človek na morju, ko se sooči z močjo narave. Takrat je morju prepuščen na milost in nemilost. Veliko zgodb pripoveduje, da so tudi najpogumnejši moški, ki so prisegali le na svojo moč, v takšnih trenutkih začeli moliti in prositi Božjega usmiljenja. Pod sliko pa piše, da je bil ribič, ki je padel z ladje, čudežno rešen na priprošnjo Matere Božje iz Strunjana.

To so najstarejše tri podobe, ki kažejo na vero, ki so jo imeli ti možje, in na občutek hvaležnosti, da so po uslišani prošnji izkazali Mariji hvaležnost in dali narisati te podobe.

Bogu v čast

In Bog je naredil obok in ločil vode, ki so bile pod obokom, od vodá nad obokom. Zgodilo se je tako. Bog je obok imenoval nebo. In bil je večer in bilo je jutro, drugi dan. Bog je rekel: »Vode pod nebom naj se zberejo na en kraj in prikaže naj se kopno!« Zgodilo se je tako. Bog je kopno imenoval zemljo, zbrane vode pa je imenoval morje. Bog je videl, da je dobro. (1 Mz 1,7-10)

Vse podobe, ki jih lahko najdemo v strunjanski cerkvi, pa ne izražajo le hvaležnosti darovalcev do Marije. Te podobe na svoj način častijo vsemogočnega Boga in kažejo na njegovo moč. Bog, ki je naš Stvarnik, je obenem tudi stvarnik narave in njenih moči. Zato je Bog edini, ki te moči narave lahko tudi obvlada. Ko se človek sreča s silo, ki jo nosi v sebi narava, in vidi, kako je v resnici majhen in nebogljjen, takrat lahko začuti tudi moč Boga.

Ljudje smo pogosto prepričani, da lahko gospodarimo in upravljamo z vsem, kar nas obdaja. Vendar smo vedno znova opozorjeni, da to ni tako. Neurja, ki v trenutku uničijo, kar je človek gradil dolga leta. Suše, ki spremenijo zemljo v nerodoviten prah. Potresi, ki spreminjajo obličje našega planeta. Vse te sile nas opozarjajo, da nismo gospodarji, pač pa nam je stvarstvo od Boga zaupano v varstvo. Človek je tisti, ki na to pozablja, in stvarstvo samo je tisto, ki ga za to kaznuje in opominja. Takrat, ko se srečamo z močjo narave, pa lahko spoznamo, kako silna je šele moč Boga, ki je vse ustvaril.

Podoba, ki jo je v zahvalo daroval kapitan Francesco sredi 19. stoletja, prikazuje enojamborni barkin s posadko. Posadka se upira nasilju vetra in valov ter se prosiče ozira k strunjanski Mariji, ki je naslikana skupaj s klečečim menihom in obema stražarjema. Pod sliko pa je na kratko zapisano, da so bili rešeni po milostnem posredova-

nju Božje Matere Marije. Ta podoba nam pripoveduje, da smo le majhni in nebogljjeni ter kljub svoji tako razviti pameti odvisni od Boga in njegovega usmiljenja.

Tudi naslednja podoba nam prikazuje moč razbesnelih valov in moč burje, ki so pogosto družno prevračali barke in ladje na morju. Ta podoba prikazuje prevrnjeno enojamborno barko s številom posadko, ki se poskuša rešiti na obalo. Peneči valovi okrog barke in peneča se obala govorijo o hudem neurju z burjo, ki je prevrnila barko. Če je človek končal v penečem se morju in je bil lahko še tako dober plavalec, mu vseeno ni bilo rešitve. Valovi so ga vedno znova zalivali in prej ali slej mu je zmanjkalo moči v tem neenakovrednem boju. Na posredovanje strunjanske Marije so se brodolomci uspeli rešiti.

To sta le dve podobi, ki ju omenjamo. Še nekaj drugih podob je, ki prikazujejo uničevalno moč vetra in valov ter ljudi, ki so bili rešeni na priprošnjo strunjanske Marije, ki je pri Bogu posredovala za njihova življenje.

Mariji v zahvalo

Podobe, ki se nahajajo v strunjanski cerkvi, predstavljajo nesreče na morju, potapljačice se ladje, besneče morje in neurja, ki so ujela nič hudega sluteče mornarje. Te podobe pripovedujejo različne zgodbe, vse pa imajo enak cilj: zahvaliti se Mariji. Ti ljudje, ki so izkusili bližino smrti, ki so dosegli meje človekovih moči in spoznali svojo majhnost, ti ljudje so se s svojimi podobami zahvaljevali Mariji za njeno posredovanje. Mogoče gleda kakšen obiskovalec na te slike neprizadeto, tudi s kančkom dvoma. Če bi predenj stopil človek, ki je prinesel to podobo v cerkev, in mu opisal, kako veliko milost je doživel na morju, bi obiskovalec začel gledati podobo z drugačnimi očmi.

Za rešene brodolomce ni bilo nobenega dvoma, da je Marija resnično posredovala. Ti ljudje so bili vsak dan na morju. Vedeli so kaj je resnično življenje, kaj je pravo neurje. Ti ljudje so dobro vedeli, do kod sega njihova moč in v katerem trenutku se začne Marijino čudežno posredovanje. Zato ni na mestu, da bi dvomili o resničnosti teh čudežev. Rešeni ribiči in mornarji niso dvomili, zato tudi mi ne dvomimo. Rešeni možje so bili mojstri svojega poklica, ki so poznali morje, zato o njihovih pričevanjih ne moremo dvomiti.

O resničnosti dogodkov in oseb ne moremo dvomiti tudi zaradi tega, ker so na številnih podobah narisane ladje, ki jih lahko najdemo v arhivskih zapisih. Na ta način nam je približan del zgodovine teh plovil.

Votivna podoba mornarja Giuseppeja Saloja iz Pirana je iz leta 1861. Služboval je na avstrijski vojni parni ladji Radetzky. Ladja je zelo natančno narisana in črn dim puhti iz dimnika. V zgornjem levem kotu je narisana strunjanska milostna podoba, spodaj pa je opisan dogodek. Mornar, ki je prinesel to podobo, je padel z ladje v morje in bil čudežno rešen po posredovanju strunjanske Marije.

Naslednja podoba je ex voto posadke parne trojambornice Poseidon iz leta 1889. To podobo so darovali člani posadke ladje Poseidon, ki so na morju doživeli ciklon. Na podobi se ob ladijski trup zaletavajo visoki peneči se valovi, na katere je z neba posijal svetel sij. V levem kotu zgoraj so se razprli črni oblaki in prikazala se je spokojna strunjanska Marija s tremi možmi, s katerimi je navadno upodobljena.

Na eni od podob je upodobljena bracerca Europa. Podoba je iz leta 1904. Brodolom, ki so ga doživeli lastnik in dva mornarja, je izredno lepo naslikan. Natančno je narisano, kako se je posadka potapljala in bila rešena. Kot na mnogih podobah, je tudi na tej razločno narisana pokrajina z vsemi podrobnostmi. Na ta način je dogodek postavljen v konkretno okolje in vemo, kje se je zgodil. Na tej podobi je naslikana dolina Fiese s stavbami nekdanje opekarne, vidi se cerkveni kompleks cerkve sv. Jurija v Piranu z zvonikom, krstilnico in podpornimi zidovi. Marija je na tej podobi naslikana stoje, v belem oblačilu in z zlato avreolo.

Nam v pričevanje

Ko je Jezus hodil po zemlji in oznanjal evangelij svojim rojakom, se ni ustavil samo pri besedah, pač pa je svoj nauk potrjeval s čudeži. Prav tako so tudi apostoli, ko so nadaljevali z njegovim delom po binkoštnem prazniku, besede potrjevali s čudeži, ki jih je Bog storil na njihovo priprošnjo. Enako velja za svetnike, ki so živeli in pričevali med ljudmi.

Čudeži pa niso le stvar preteklosti, pač pa se dogajajo tudi danes, vprašanje je le, ali jih vidimo. Vse strunjanske podobe upodablajo čudeže, ki so se zgodili. Niso se zgodili izbranim, premožnim ali izobraženim ljudem. Zgodili so se preprostim ribičem in mornarjem. Saj si Bog ne izbira bogatih in pametnih, pač pa preproste ljudi, ki pričujejo zanj. Darovalci teh podob še danes pričujejo, kako velike reči so se jim zgodile. Pričujejo o čudežu, ki so ga doživeli na svoji koži in je njihovo vero v vsemočnega Boga dodatno utrdil.

Te podobe so prinesli in darovali cerkvi tudi nam v pričevanje, da ne bi dvomili o Božji previdnosti, pač pa se zatekali pod Marijino varstvo, kadar je potrebno. Kraji Marijinega prikazanja potrjujejo, da je Marija tista, ki to želi in pričakuje naše prošnje. Ne pozabimo pa, da bomo imeli pravi odnos do Marije le, če jo bomo častili vsak dan. Ne prosimo in ne molimo le takrat, ko pričakujemo, da bo uslišala našo prošnjo. Častimo in molimo jo vsak dan in se ji zahvaljujemo, ker bedi nad nami.

Tudi rešeni mornarji so se tega zavedali in se izročali v Marijino varstvo vedno, ko so se odpravili na plovbo. Zato so postavljali cerkvice in znamenja na krajih, ki so bili vidni z morja. To so bili njihovi »nebeški svetilniki«, ki so jih usmerjali in jim sporočali, kje in kako bodo varno pluli. To so izkusili tudi trije brodolomci, ki so leta 1889 prinesli v Marijino cerkev podobo, s katero so se

hotelu Materi Božji zahvaliti za rešitev. Pluli so na jadrnici – parniku, ki se je imenoval Cesare. Doživeli so brodolom in jadrnica – parnik se je potopila. Vsi trije člani posadke so se pri tem srečno rešili in priplavali do obale.

Resda so bile vse te podobe prinesene pred desetletji. Čudeži se dogajajo vsak dan. Na eni zadnjih podob, ki je iz leta 1926, je upodobljena posadka, ki se v močnem neurju bori za svoje življenje. Na dnu slike je napisano, da jih je sredi morja presenetil neurje. Smrt jim je bila vedno bliže in niso več videli možnosti, da bi se rešili. Ko so gledali gotovi smrti v oči, so se z molitvijo in prošnjo zatekli k strunjanski Mariji, ki jih je čudežno rešila gotove smrti.

To je le nekaj podob, ki izražajo vero, hvaležnosti, zaupanje in ljubezen rešenih do nebeške Matere. Kdo ve, koliko dogodkov bi še moralo biti upodobljenih, pa niso. Kdo ve koliko dogodkov se je zgodilo, pa na žalost niso upodobljeni, da bi nam skozi desetletja in stoletja govorili o veličini Božje ljubezni in previdnosti, ki bedi nad nami.

500 let mineva od takrat

500 let mineva od takrat, ko je Marija ogovorila oba stražarja. 500 let mineva od takrat, ko je ta neznani in nepomembni košček slovenske obale postal kraj milosti. Bog vedno izbira preproste in nepomembne kraje ter ljudi, da po njih deli svoje milosti. V začetku je Bog izbral nepoznano in skromno dekle, da je postala mati njegovega Sina, ki je prihajal na svet. Postala je mati Mesiju, ki so ga Judje pričakovali skozi stoletja. Kdo bi si mislil, da bo Bog poslal svojega sina tako neopazno. Kdo bi si mislil, da bo za družino svojemu sinu izbral preproste ljudi. Očitno so samo preprosti ljudje dovolj odprti, da dopustijo Bogu, da sme vstopiti v njihovo življenje. To so ljudje, ki slišijo Boga, ki jih prosi, da z njim sodelujejo.

Dobrih tisoč let pozneje je Bog zopet izbral in izbral majhno in nepomembno mesto v italijanski Umbriji. In v tem mestu mladega moža, ki je bil dovolj preprost in odprt, da je slišal Boga, ki ga je potreboval in želel z njim sodelovati. Sv. Frančišek Asiški je bil tisti, ki je evangelij potegnil iz prahu in ga predstavil ljudem v pravi podobi. Pri tem ni uporabljal učenih besed, velikih vsot denarja in vplivnih zvez. Sv. Frančišek je to storil na preprost in iskren način, ki je izražal globoko občutenje in ljubezen do vsega, kar je Božje.

Nekaj stoletij pozneje je Bog zopet izbral. Izbral je kraj, ki bi postal vir njegovih milosti. Lahko bi izbral katero glavnih mest in vplivne ljudi. Vendar je izbral del slovenske obale in dva preprosta stražarja. Njima se je prikazala Marija in jima naročila, da njeno sporočilo posredujejo ostalim. Izpolnila sta svojo nalogo in na zemlji je nastal nov izvir Božjih milosti in usmiljenja. V teh 500 letih je ta milostni kraj obiskalo tisoče in tisoče romarjev. Marija je prisluhnila številnim prošnjam, zahvalam in molitvam, ki so jih romarji prinesli s seboj, v svojih srcih, da so jih položili na oltar, pred nebeško Mater.

Številni, ki so se prišli Mariji zahvalit, so prinesli s seboj darila, predmete, ki bodo ostali v cerkvi in se v njihovem imenu še stoletja zahvaljevali za uslišanje in vsem obiskovalcem sporočali o mogočnih čudežih, ki so se zgodili na Marijino priprošnjo. Zato, ker je Marija uslišala toliko gorečih prošenj, si upamo tudi mi prositi. Ker imamo pričevanja tolikih ljudi, ki so bili uslišani, tudi mi danes prihajamo k Mariji z vero, da naše prošnje ne bodo naletele na gluha ušesa. Kdo ob vsem tem ne bi veroval? Kdo gre lahko neprizadeto mimo vseh teh spominov?

Skozi čas je nastala molitev, ki izraža prošnje, ki jih ljudje najpogosteje polagamo na oltar pred strunjansko Marijo:

*O preblazena Devica prikazanja,
radodarna delivka vseh milosti,
polni zaupanja se zatekamo k tvoji mogočni
priprošnji,
zaupajoč v tvojo pomoč.
Izprosi nam, o Mati, milost,
da Boga vedno bolj spoznavamo,
ga ljubimo in mu služimo;
da krščansko živimo in se tako zveličamo.
Izprosi nam tistih milosti in darov,
za katere veš, da so nam koristni
za zemeljsko in večno življenje.
Varuj, o preblazena Devica naše otroke;
rešuj mornarje,
stoj ob strani našim dragim, ki so daleč od nas;
spreobrne grešnike,
reši trpljenja duše naših rajnih,
vodi v nebesa vse verne
in jih vselej blagoslavlja. Amen.*

Kazalo

- 1 Marija, naša Mati
- 2 Slovenci častimo Marijo že stoletja
- 3 Preskušani Slovenci v Istri
- 4 Trpeli so tudi Italijani
- 5 Sv. Benedikt, zavetnik Evrope
- 6 Sv. Bas, priprošnjik mornarjev
- 7 Sv. Nikolaj, svetnik dobrote
- 8 Cerkev Marijinega imena v Strunjanu
- 9 Mesto Piran, boter cerkvice v Strunjanu
- 10 Sv. Jurij, zavetnik mesta Piran
- 11 Cerkev sv. Roka v Piranu
- 12 Cerkev Marije Zdravja
- 13 Piran, mesto cerkva
- 14 Sv. Frančišek Asiški
- 15 Sv. Frančišek Asiški v Piranu
- 16 Koper in Marija Vnebovzeta
- 17 Sv. Nazarij, zavetnik mesta Koper
- 18 Sv. Maver bedi nad Izolo
- 19 Sv. Erazem
- 20 Sv. Jošt
- 21 Gospod je izbral preproste, da bi jim zaupal svoj načrt
- 22 Znamenje križa nad morjem
- 23 Skrbniki Božjega svetišča
- 24 Romarji so množično obiskovali milostni kraj
- 25 Slovenci se priporočamo Mariji in svetnikom
- 26 Marija, priprošnjica v stiskah vseh vrst
- 27 Marija je posredovala
- 28 Bogu v čast
- 29 Mariji v zahvalo
- 30 Nam v pričevanje
- 31 500 let mineva od takrat

